

Міністерство освіти і науки України
Одеський національний технологічний університет
Кафедра економічної безпеки, права та соціальних процесів

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

**на тему: «Роль антирейдерських механізмів у забезпеченні
економічної безпеки підприємства»**
ШИФР КРБ.ЕБП та СП.1. 599.03-1.3

Здобувачка Нікітчук Олена Олександрівна
4 курсу ФЕБ-411
Керівник к.ю.н., доц. Шишлюк В.Р.

Кваліфікаційна робота допускається до захисту
Рішення кафедри від «09» червня 2026 р., протокол № 11

**Завідувачка кафедри економічної безпеки,
права та соціальних процесів _____ к.е.н., доц. Згадова Н.С.**

Одеса-2026

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ННІ економіки, управління і бізнесу ім. Г. Е. Вейнштейна
Кафедра – економічної безпеки, права та соціальних процесів
Ступінь вищої освіти – перший (бакалавр)
Спеціальність – 051 Економіка
Освітня програма – Економічна та продовольча безпека

ЗАТВЕРДЖУЮ

Зав. кафедри економічної безпеки,
права та соціальних процесів

Згадова Н. С.

«01» листопада 2025 р.

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧКИ

Нікітчук Олени Олександрівни

- 1. Тема роботи: «Роль антирейдерських механізмів у забезпеченні економічної безпеки підприємства». Затверджена наказом від 30.10. 2025 р., Наказ № 599-03*
2. Термін здачі здобувачем закінченої роботи 12 червня 2026 р. Вихідні дані до роботи: нормативна база, наукова та методична література, звітні дані про діяльність ТОВ «Трофімова» за 2023-2025 роки.
3. *Перелік питань, які потрібно розробити:*
Теоретичні засади антирейдерського захисту в системі економічної безпеки підприємства. Аналіз стану антирейдерського захисту ТОВ «Трофімова». Напрями вдосконалення антирейдерських механізмів ТОВ «Трофімова». Висновки та пропозиції.
4. Перелік графічного матеріалу: таблиць 9, рисунків 4
5. Дата видачі завдання 30 жовтня 2025 року

Керівник _____ к.ю.н., доц. Шишлюк В. Р.

Завдання прийняла до виконання _____ Нікітчук О. О.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1	Вибір теми, обґрунтування її актуальності і призначення наукового керівника кваліфікаційної роботи	01.11.2025 – 06.12.2025	Виконано
2	Отримання завдання на проведення наукового дослідження та підготовка календарного плану виконання кваліфікаційної роботи, затвердження його керівником	07.12.2025 – 24.12.25	Виконано
3	Збір та узагальнення матеріалу з теми дослідження за період 2023 – 2025 рр.	25.12.2025 – 25.01.26	Виконано
4	Написання Розділу 1. Теоретичні засади антирейдерського захисту в системі економічної безпеки підприємства	27.01.2026 – 27.02.26	Виконано
5	Написання Розділу 2. Аналіз стану антирейдерського захисту ТОВ «Трофімова»	28.02.2026 – 30.03.26	Виконано
6	Написання розділу 3. Напрями вдосконалення антирейдерських механізмів ТОВ «Трофімова»	01.05.2026 – 22.05.26	Виконано
7	Подання роботи на перевірку науковому керівникові та доопрацювання тексту роботи і висновків. Завершення оформлення роботи та розробка висновків і пропозицій	25.05.2026 – 02.06.26	Виконано
8	Оформлення кваліфікаційної роботи	03.06.2025 – 05.06.25	Виконано
9	Перевірка роботи на плагіат. Підготовка до захисту кваліфікаційної роботи на засіданні Екзаменаційної комісії: доповідь, демонстраційні матеріали, попередній захист, подання текстової і графічної частини роботи до е-архіву кафедри та університету	12.06.2026	Виконано
10	Захист кваліфікаційної роботи згідно затвердженого графіку роботи ЕК спеціальності 051 «Економіка»	22.06.2026	Виконано

Здобувачка _____ Нікітчук О. О.

Керівник роботи _____ к.ю.н., доц. Шишлюк В. Р.

Несу відповідальність за ідентичність електронного та друкованого варіантів кваліфікаційної роботи, даю згоду на обробку персональних даних та не заперечую проти розміщення кваліфікаційної роботи на офіційних web-ресурсах ОНТУ.

Підтверджую, що в кваліфікаційній роботі відсутні порушення норм академічної доброчесності.

Здобувач-бакалавр _____ Нікітчук О. О.

АНОТАЦІЯ
кваліфікаційної роботи здобувача
Нікітчук Олени Олександрівни на тему
«Роль антирейдерських механізмів у забезпеченні економічної безпеки
підприємства»

У кваліфікаційній роботі досліджено теоретичні, методичні та практичні аспекти рейдерства як загрози економічній безпеці підприємства та механізмів протидії йому. Розкрито економічну сутність рейдерства як системного явища в умовах інституційної слабкості держави. Проаналізовано еволюцію форм і методів рейдерських атак, узагальнено сучасні підходи до їх класифікації та оцінки.

Проведено аналіз фінансово-господарської діяльності ТОВ «Трофімова» та визначено рівень його економічної безпеки за показниками ліквідності, фінансової стійкості та ділової активності за 2023–2025 роки. Виявлено основні фактори вразливості підприємства до рейдерських загроз та досліджено стан існуючих механізмів захисту від протиправних поглинань. Побудовано матрицю рейдерських ризиків, що дозволяє оцінити ймовірність і потенційні наслідки атак для конкретного суб'єкта господарювання.

У роботі запропоновано комплексну систему антирейдерського захисту ТОВ «Трофімова», яка охоплює правові, організаційні та фінансово-економічні інструменти протидії загрозам. Розроблено рекомендації щодо оновлення статуту, нотаріального блокування корпоративних прав, формування «тривожного пакету» документів, реструктуризації кредиторської заборгованості та запровадження системи індикаторів раннього виявлення рейдерських загроз.

Практичне значення отриманих результатів полягає у можливості їх безпосереднього впровадження у господарську діяльність ТОВ «Трофімова». Запропонований комплекс заходів потребує витрат 120 тис. грн у першому році та 60 тис. грн щорічно надалі, що становить менше 0,61% від річного доходу підприємства, та дозволяє відвернути потенційні збитки в розмірі 18 000–22 000 тис. грн. Окремі методологічні підходи до аналізу вразливості та побудови матриці ризиків можуть бути використані іншими підприємствами аграрного сектору для самостійної оцінки рівня антирейдерського захисту.

Ключові слова: рейдерство, антирейдерський захист, економічна безпека підприємства, рейдерські атаки, корпоративний контроль, протиправне поглинання, ризики, система безпеки.

ABSTRACT

qualification work of the applicant

Nikitchuk Olena on the topic

"The Role of Anti-Raiding Mechanisms in Ensuring the Economic Security of an Enterprise"

The qualification thesis examines the theoretical, methodological and practical aspects of raiding as a threat to the economic security of an enterprise and the mechanisms to counter it. The economic essence of raiding as a systemic phenomenon under conditions of institutional weakness is revealed. The evolution of forms and methods of raiding attacks is analyzed, and modern approaches to their classification and assessment are generalized.

The financial and economic activities of LLC "Trofimova" are analyzed and its level of economic security is assessed through liquidity, financial stability and business activity indicators for 2023–2025. The main vulnerability factors of the enterprise to raiding threats are identified and the state of existing protection mechanisms against illegal takeovers is investigated. A raiding risk matrix is constructed to assess the probability and potential consequences of attacks for a specific business entity.

The thesis proposes a comprehensive anti-raiding protection system for LLC "Trofimova", encompassing legal, organizational and financial-economic instruments to counter threats. Recommendations are developed regarding charter updates, notarial blocking of corporate rights, formation of an emergency document package, restructuring of accounts payable and introduction of an early warning indicator system for raiding threats.

The practical significance of the research lies in the possibility of direct implementation of the results in the business activities of LLC "Trofimova". The proposed set of measures requires UAH 120 thousand in the first year and UAH 60 thousand annually thereafter, accounting for less than 0.61% of the enterprise's annual revenue, and can prevent potential losses of UAH 18,000–22,000 thousand. Individual methodological approaches to vulnerability analysis and risk matrix construction can be used by other agricultural enterprises for independent assessment of their anti-raiding protection level.

Keywords: raiding, anti-raiding protection, economic security of enterprise, raiding attacks, corporate control, illegal takeover, risks, security system.

ЗМІСТ

ВСТУП	7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ АНТИРЕЙДЕРСЬКОГО ЗАХИСТУ В СИСТЕМІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА.....	10
1.1. Сутність рейдерства як загрози економічній безпеці підприємства	10
1.2. Класифікація видів рейдерських атак та методи їх здійснення	16
1.3. Антирейдерські механізми: поняття, структура та роль у системі економічної безпеки.....	26
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СТАНУ АНТИРЕЙДЕРСЬКОГО ЗАХИСТУ ТОВ «ТРОФІМОВА»	35
2.1. Загальна характеристика господарської діяльності ТОВ «Трофімова» та оцінка рівня його економічної безпеки	35
2.2. Аналіз вразливості ТОВ «Трофімова» до рейдерських загроз.....	41
2.3. Оцінка існуючих механізмів захисту від протиправних поглинань на підприємстві.....	48
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ АНТИРЕЙДЕРСЬКИХ МЕХАНІЗМІВ ТОВ «ТРОФІМОВА»	56
3.1. Правові та організаційні інструменти посилення антирейдерського захисту підприємства.....	56
3.2. Практичні рекомендації щодо формування комплексної системи антирейдерського захисту ТОВ «Трофімова»	61
3.3. Оцінка економічної ефективності запропонованих заходів.....	67
ВИСНОВКИ.....	71
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	75
ДОДАТКИ.....	80

ВСТУП

В умовах нестабільного економічного середовища та слабкості правових інституцій в Україні захист власності суб'єктів господарювання від протиправних захоплень перетворився на одну з найгостріших практичних проблем. Рейдерство як явище системного незаконного або напівзаконного заволодіння підприємствами завдає значної шкоди не лише окремим власникам, але й національній економіці в цілому. За наявними оцінками, щорічний обсяг рейдерського перерозподілу власності в Україні становить від 19,5 до 64,2 млрд грн, а переважна більшість атак залишається безкарною через системні вади правозастосування. Особливо вразливими до рейдерських загроз є малі та середні підприємства аграрного сектору, що поєднують наявність ліквідних активів із обмеженими ресурсами для правового захисту.

Актуальність теми дослідження визначається кількома чинниками. По-перше, незважаючи на прийняття антирейдерського законодавства у 2019 році, кількість рейдерських атак залишається значною, а самі схеми захоплень постійно ускладнюються та адаптуються до змін у правовому регулюванні. По-друге, в умовах воєнного стану послаблення державного контролю над реєстраційними діями та зосередженість бізнесу на операційному виживанні створюють додаткові можливості для рейдерів. По-третє, у науковій літературі переважають або теоретичні систематизації форм рейдерства, або описи окремих захисних механізмів, тоді як комплексні моделі антирейдерського захисту стосовно конкретних підприємств з урахуванням їхніх реальних фінансових і організаційних особливостей залишаються недостатньо розробленими.

Метою кваліфікаційної роботи є розробка комплексної системи антирейдерських механізмів захисту підприємства та обґрунтування практичних рекомендацій щодо її впровадження на основі аналізу вразливостей конкретного суб'єкта господарювання.

Для досягнення поставленої мети визначено такі **завдання дослідження**:

1) розкрити теоретичні засади рейдерства як загрози економічній безпеці підприємства, систематизувати форми та методи рейдерських атак і визначити поняття та структуру антирейдерського механізму;

2) здійснити аналіз господарської діяльності ТОВ «Трофімова» та оцінити рівень його економічної безпеки на основі фінансових показників за 2023–2025 роки;

3) виявити та систематизувати фактори вразливості ТОВ «Трофімова» до рейдерських загроз і оцінити стан існуючих механізмів захисту підприємства від протиправних поглинань;

4) розробити та обґрунтувати комплекс правових, організаційних і фінансово-економічних заходів з підвищення рівня антирейдерського захисту ТОВ «Трофімова» та оцінити їхню економічну ефективність.

Об'єктом дослідження є система антирейдерського захисту підприємства як складова його економічної безпеки.

Предметом дослідження є сукупність правових, організаційних та фінансово-економічних механізмів протидії рейдерським загрозам, що застосовуються у діяльності суб'єктів господарювання в умовах вітчизняного інституційного середовища.

У процесі дослідження застосовано такі методи наукового пізнання: метод системного аналізу – для розкриття рейдерства як комплексної загрози економічній безпеці підприємства та обґрунтування системної природи антирейдерського захисту; метод порівняльного аналізу – для зіставлення наукових підходів до трактування рейдерства та визначення форм рейдерських атак; метод класифікації – для систематизації видів рейдерства та схем захоплень підприємств; методи фінансового аналізу (розрахунок коефіцієнтів ліквідності, фінансової стійкості та ділової активності) – для оцінки рівня економічної безпеки ТОВ «Трофімова» та виявлення факторів його вразливості; метод порівняння фактичних показників з нормативними значеннями – для встановлення ступеня відхилення від прийнятного рівня

безпеки; метод експертних оцінок та матричний підхід – для побудови матриці рейдерських ризиків і оцінки стану захисних механізмів підприємства.

Практичне значення кваліфікаційної випускної роботи полягає в тому, що розроблені рекомендації щодо оновлення статуту, формування «тривожного пакету» документів, реструктуризації кредиторської заборгованості та запровадження системи індикаторів раннього виявлення рейдерських загроз можуть бути безпосередньо впроваджені у господарську діяльність ТОВ «Трофімова». Реалізація запропонованого комплексу заходів сприятиме підвищенню рівня економічної безпеки підприємства, зниженню ризику недружнього поглинання та посиленню захисту його корпоративних прав і майнових інтересів. Окремі методологічні підходи до аналізу вразливості підприємства та побудови матриці рейдерських ризиків можуть бути використані іншими суб'єктами господарювання аграрного сектору для самостійної оцінки рівня антирейдерського захисту.

Базою дослідження є Товариство з обмеженою відповідальністю «Трофімова» (ЄДРПОУ 36718696) – сільськогосподарське підприємство, розташоване в Одеській області, Одеському районі, с. Молодіжне, яке здійснює діяльність у сфері рослинництва та тваринництва. Інформаційною базою дослідження є фінансова звітність підприємства за 2023-2025 роки, відомості Єдиного державного реєстру юридичних осіб, нормативно-правові акти України у сфері корпоративного права та протидії рейдерству, а також наукові праці вітчизняних дослідників.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ АНТИРЕЙДЕРСЬКОГО ЗАХИСТУ В СИСТЕМІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Сутність рейдерства як загрози економічній безпеці підприємства

В умовах становлення та розвитку ринкових відносин в Україні захист майнових прав і власності суб'єктів господарювання перетворився на одну з найгостріших практичних проблем. Корпоративні конфлікти, пов'язані з незаконним або напівзаконним захопленням підприємств, набули системного характеру, що дозволяє розглядати рейдерство як стійку інституційну загрозу економічній безпеці країни. Актуальність дослідження цього явища визначається не лише його широкою поширеністю, а й відсутністю єдиного законодавчого визначення рейдерства, строкатістю наукових підходів до його трактування та недостатньою ефективністю чинних механізмів протидії [1, с. 204].

Дослідженням проблематики рейдерства займалися чимало вітчизняних учених. Вагомий внесок у розроблення теоретичних засад протидії рейдерству зробили: З.Б. Живко, яка у своїй монографії розглядала соціально-економічні передумови та наслідки рейдерства в Україні [2, с. 14–22]; Н.В. Радванська, котра дослідила методологічні підходи до протистояння недружнім поглинанням на рівні підприємства [1, с. 204–207]; Н.С. Згадова, Л.П. Рогатіна та В.І. Губко, які проаналізували рейдерство як безпосередню загрозу економічній безпеці підприємств [3, с. 49-53]; С.С. Молодецький, що розкривав передумови та механізми рейдерських атак [4, с. 524–526]; Н.О. Бабіна, яка зосередилася на інформаційній складовій захисту від рейдерства [5, с. 1-6]; Г. Паламарчук та Л. Венгер, котрі вивчали особливості рейдерства в Україні та державну політику його подолання [6, с. 24-30]; З.С. Варналій та І.І. Мазур, які розглядали рейдерство у контексті загроз національній економічній безпеці [7, с. 129-136].

Незважаючи на значну кількість наукових напрацювань, питання комплексного антирейдерського захисту на рівні конкретного підприємства

досі залишаються недостатньо розробленими та потребують подальшого дослідження.

Термін «рейдерство» веде свій початок від англійського *the raid* «набіг», «раптовий напад». Первісно рейдерами іменували бойові кораблі, що діяли автономно і нападали на ворожі судна або прибережні поселення [4, с. 524]. У другій половині XX ст., із розвитком ринку злиттів і поглинань у США та Великій Британії, термін набув нового змісту: рейдерами стали називати корпоративних агресорів, що здійснюють поглинання компаній без згоди їхнього менеджменту, через скупівлю акцій або публічні тендерні пропозиції.

Принципово важливо, що в умовах розвинених правових систем такі дії, хоча й є «недружніми», зазвичай не виходять за межі законодавства про ринок цінних паперів і корпоративне право. Саме ця обставина відрізняє класичне ринкове рейдерство від того явища, яке утвердилося на пострадянському просторі.

В Україні та інших країнах з перехідною економікою рейдерство з самого початку набуло переважно кримінального або напівкримінального характеру. Причина не у специфіці менталітету чи підприємницької культури, а в об'єктивних системних факторах: слабкості правових інститутів, корупції в судовій та правоохоронній системах, незавершеності реєстраційного законодавства та незрілості ринку корпоративного контролю [3, с. 50; 7, с. 130-131]. Іншими словами, там, де відсутні дієві механізми захисту прав власності, насильницьке або шахрайське захоплення чужих активів виявляється економічно вигіднішим, ніж їх законне придбання. Саме ця логіка відтворює рейдерство як системне явище і робить його невіддільним від загальної проблеми інституційної слабкості держави.

Відсутність єдиного визначення рейдерства у вітчизняній науці та законодавстві є самостійною дослідницькою проблемою. У широкому розумінні під рейдерством мається на увазі будь-яке недружнє поглинання підприємства проти волі власника і тоді поняття практично збігається з поглинанням у загальнобізнесовому сенсі [1, с. 205].

У вузькому, специфічному для України розумінні, рейдерство позначає протиправні або напівзаконні дії, спрямовані на захоплення активів або встановлення корпоративного контролю, і саме це тлумачення відображає реальний зміст явища в умовах вітчизняного підприємницького середовища [4, с. 524-525].

Для цілей цього дослідження прийнято вузьке визначення: рейдерство - це сукупність цілеспрямованих дій, спрямованих на зміну власника або встановлення неправомірного контролю над підприємством всупереч волі його законних власників, із застосуванням протиправних методів або методів, що балансують на межі законності, з використанням корупційних, інформаційних, юридичних і силових важелів впливу [3, с. 50; 4, с. 524-525]. Таке визначення, на відміну від широкого, дозволяє чітко відмежувати рейдерство від законних форм ринкового поглинання і сфокусувати дослідження на тих механізмах, що становлять реальну загрозу для підприємств в умовах вітчизняної інституційної середи.

Розуміння природи рейдерства значно поглиблюється через його класифікацію. У науковій літературі сформувалася усталена класифікація рейдерства за ступенем правомірності дій агресора. Н.С. Згадова, Л.П. Рогатіна та В.І. Губко виокремлюють три форми: «біле», «сіре» та «чорне» рейдерство [3, с. 50-51]. Однак ця класифікація не вичерпує всього різноманіття сучасних форм захоплення підприємств. Зокрема, в умовах ускладнення правового регулювання набули поширення кредитне та боргове рейдерство, що формально спираються на законні механізми, але реалізуються із протиправним умислом [1, с. 205-206; 9, с. 46-68]. Узагальнення наявних у науковій літературі підходів до систематизації форм рейдерства представлено у таблиці 1.1.

Таблиця 1.1. Класифікація форм рейдерства за ступенем правомірності дій агресора

Форма рейдерства	Правова характеристика	Основні методи	Ступінь латентності
------------------	------------------------	----------------	---------------------

«Біле»	Повністю законні дії	Використання прогалин законодавства, скупівля акцій на ринку, ініціювання судових позовів на законних підставах	Низький – дії прозорі
«Сіре»	Балансування на межі законності	Підкуп посадових осіб, фальсифікація протоколів зборів, маніпуляції з реєстрами	Середній – дії частково приховані
«Чорне»	Відверто протиправні дії	Підrobка документів, силове захоплення, корупційний тиск на суди та правоохоронні органи	Високий – злочинна схема
Кредитне	Законні форми з протиправним умислом	Штучне невиконання кредитних зобов'язань, звернення стягнення на активи боржника	Дуже високий – зовні правомірне
Боргове	Квazізаконні дії	Скупівля боргових зобов'язань підприємства, тиск на власника через кредиторів	Високий

Наведена класифікація засвідчує, що найбільшу загрозу для підприємства становлять саме ті форми рейдерства, де зовнішня правомірність дій поєднується з протиправним умислом.

Кредитне та боргове рейдерство, а також «сіре» захоплення через маніпуляції з реєстрами є особливо небезпечними, оскільки вони складно піддаються кваліфікації та судовому переслідуванню. Це, у свою чергу, зміщує акцент із каральних заходів на превентивний захист: підприємство має бути підготовленим до таких атак ще до їх початку, а не реагувати на вже здійснені дії агресора [7, с. 133-134].

Ефективна превентивна система захисту вимагає чіткого розуміння того, які підприємства є найбільш вразливими до рейдерських атак. Аналіз наукових досліджень та практики корпоративних захоплень дозволяє виокремити типові характеристики підприємств-жертв.

Перш за все, це підприємства з розпилим пакетом акцій між великою кількістю дрібних акціонерів, адже таку структуру власності значно легше дестабілізувати. Критичну роль відіграє і наявність ліквідних, але недооцінених активів: нерухомості, земельних ділянок, виробничих

потужностей, прав інтелектуальної власності, саме вони є кінцевою метою захоплення [1, с. 206].

Суттєво підвищують вразливість підприємства організаційно-правові вади: суперечності між внутрішніми документами та законодавством, помилки при первісному оформленні права власності, некоректно визначені повноваження органів управління, неврегульованість корпоративних відносин між засновниками [1, с. 206; 4, с. 526].

Окрему групу ризиків утворюють внутрішні конфлікти: незадоволені акціонери або засновники, що перебувають у суперечці між собою, нерідко стають мимовільним або навмисним джерелом конфіденційної інформації для зовнішнього агресора [2, с. 58-60]. Відсутність власної служби безпеки або її неефективна робота доповнює цей перелік уразливостей.

Інформаційний чинник у рейдерських атаках має самостійне і принципово важливе значення. Будь-яке захоплення розпочинається з підготовчої стадії, ретельного збору й аналізу даних про підприємство: структури власності, кредитної та судової історії, змісту внутрішніх договорів, ділових зв'язків власників і ключових менеджерів [3, с. 52].

Конфіденційна інформація здобувається через підкуп співробітників, шантаж, впровадження агентів до персоналу, а також через замовлення позапланових перевірок з боку контролюючих органів. Паралельно рейдери можуть вести інформаційні атаки через медіасередовище, поширення компрометуючих або недостовірних відомостей задля зниження ринкової вартості підприємства та підриву його ділової репутації [5, с. 4-6].

Зазначена роль інформаційного чинника безпосередньо пов'язує проблематику рейдерства із системою інформаційної безпеки підприємства. Витік конфіденційних відомостей про структуру власності або зміст внутрішніх угод може кардинально полегшити підготовку та здійснення рейдерської атаки. Це означає, що побудова ефективної системи захисту від рейдерства не може обмежуватися лише правовими інструментами вона

неодмінно має включати організаційні й технічні заходи захисту інформації [5, с. 5-6].

Соціально-економічні наслідки рейдерства виходять далеко за межі збитків окремого підприємства. За наявними оцінками, щорічний обсяг рейдерського перерозподілу власності в Україні сягає 2 - 3 млрд доларів США [5, с. 3]. Найбільш вразливими галузями традиційно є агропромисловий комплекс, будівництво, роздрібна торгівля та харчова промисловість [6, с. 26-27].

Проте прямі фінансові втрати є лише видимою частиною збитків: рейдерські атаки спричиняють вплив кваліфікованого персоналу, руйнують усталені господарські зв'язки, зупиняють виробничі процеси та блокують довгострокові інвестиційні плани підприємства. Системний характер цього явища деформує загальне підприємницьке середовище, формуючи атмосферу правової невизначеності та знижуючи інвестиційну привабливість країни [7, с. 130; 8, с. 3-4].

Огляд наукових підходів виявляє певні прогалини у дослідженні проблематики рейдерства.

По-перше, більшість публікацій зосереджується або на теоретичній систематизації форм рейдерства, або на описі окремих механізмів захисту, не пропонуючи комплексної моделі антирейдерського забезпечення на рівні конкретного підприємства.

По-друге, зарубіжні підходи до захисту від недружніх поглинань, розроблені К. Мілхауфом, В. Швертом, А. Шлейфером та іншими дослідниками, орієнтовані на стабільні правові системи та розвинені ринки капіталу, а тому потребують суттєвої адаптації до умов вітчизняного корпоративного середовища [5, с. 4].

По-третє, нові форми рейдерства: кредитне, боргове, через процедури банкрутства, що набули поширення у 2010-х - 2020-х роках, поки що недостатньо представлені у вітчизняній науковій літературі як самостійний предмет дослідження.

Зазначені прогалини визначають напрям цього дослідження: на основі аналізу теоретичних підходів і практики корпоративних захоплень в Україні розробити комплексну характеристику механізмів рейдерства та обґрунтувати систему антирейдерського захисту підприємства.

Методологічну основу дослідження складають: метод системного аналізу для розкриття рейдерства як комплексної загрози економічній безпеці; метод порівняльного аналізу для зіставлення наукових підходів та форм рейдерства; метод класифікації для впорядкування його різновидів; методи економічного аналізу для оцінки наслідків рейдерських атак. Поєднання цих методів забезпечує багатовимірний погляд на досліджуване явище та дозволяє отримати результати, що мають практичне прикладне значення для системи управління економічною безпекою підприємства.

1.2. Класифікація видів рейдерських атак та методи їх здійснення

Відсутність законодавчо закріпленої класифікації рейдерських атак ускладнює їхню правову кваліфікацію і вироблення адекватних захисних механізмів. У науковій літературі сформувалося кілька усталених підходів до систематизації видів рейдерства, що дозволяє структурувати це явище та визначити характерні методи впливу агресора на підприємство - жертву.

Найпоширенішою у вітчизняній та зарубіжній науці є класифікація рейдерства за ступенем законності застосовуваних методів: на «біле», «сіре» та «чорне».

Цей поділ відображає діапазон від цілком легальних дій до відвертого кримінального захоплення власності. Як зазначає Т.І. Сабецька, «біле» та «сіре» рейдерство, яке ґрунтується на консолідації контрольного пакета акцій чи корпоративному шантажі в межах законодавства, є характерним переважно для країн з розвиненою ринковою економікою, тоді як в Україні значно поширенішим залишається «чорне» рейдерство, що спирається переважно на кримінальні методи [9, с. 343].

З. Варналій та І. Мазур також вказують, що саме поєднання корупції у судах та правоохоронних органах із прогалинами в корпоративному законодавстві формує сприятливе середовище для розгортання рейдерських схем в Україні [7].

«Біле» рейдерство здійснюється без прямого порушення норм закону, шляхом використання його прогалин і неточностей. Привабливість цього виду для агресора полягає у мінімальних правових ризиках, оскільки навіть у разі виявлення та оскарження дій рейдера підприємству-жертві вкрай складно довести протиправність формально законних кроків.

До характерних методів «білого» рейдерства належать: корпоративний шантаж (грінмейл), скупка акцій на фондовому ринку, ініціювання численних судових позовів із метою дестабілізації господарської діяльності, а також так званий «юридичний терор» - систематичне оскарження рішень органів управління підприємством за будь-якого, навіть надуманого, приводу. Я.В. Біляк детально описує механізм грінмейлу: зловмисник набуває невеликий пакет акцій, після чого систематично вимагає скликання позачергових зборів акціонерів, запитує великі обсяги фінансової документації, подає численні скарги до державних органів, прагнучи змусити керівництво викупити його пакет за завищеною ціною [10, с. 46].

Крім того, «білі» рейдери нерідко вдаються до організації мітингів та пікетів біля стін підприємства, розповсюдження у ЗМІ негативної, однак формально не спростовної інформації, а також до ініціювання перевірок із боку контролюючих органів.

Все це спрямоване на погіршення ділової репутації жертви та зниження вартості її акцій, що полегшує їхню подальшу скупку за заниженою ціною [10, с. 46]. Небезпека «білого» рейдерства полягає насамперед у його раптовості та здатності протягом короткого часу паралізувати роботу юридичної служби підприємства, відволікаючи її від основної діяльності на безкінечне реагування на скарги й позови.

«Сіре» рейдерство поєднує законні та незаконні механізми й є найскладнішим для правової кваліфікації, саме тому цей вид становить особливу небезпеку для підприємств, що покладаються виключно на юридичний захист. Юридичне оформлення рейдерських дій буває настільки якісним, що створює цілковиту видимість відповідності законодавству [10, с. 46-47].

Фактично «сіре» рейдерство паразитує на недосконалості корпоративного законодавства: там, де закон містить прогалини або допускає розширене тлумачення, рейдер знаходить простір для дій, формально не заборонених, проте за своєю суттю спрямованих на протиправне заволодіння чужою власністю. До методів «сірого» рейдерства відносять: фальсифікацію результатів зборів акціонерів, маніпуляції з реєстром акціонерів, розмивання частки через проведення додаткової емісії, використання позовів міноритарних акціонерів, а також порушення кримінальних справ проти керівництва або власників компанії на замовлення агресора [10, с. 47].

Окремо слід виокремити такий метод, як захоплення через контроль над реєстроутримувачем підприємства: оскільки саме ця особа володіє практично повним обсягом інформації про дійсних акціонерів і відповідає за проведення зборів, підкуп або залучення «лояльного» реєстроутримувача відкриває рейдеру широкі можливості для маніпуляцій з акціонерним капіталом [4, с. 527].

Характерною рисою «сірих» рейдерів є те, що вони, як правило, мають серйозну юридичну та економічну службу і нерідко позиціонують себе як інвестиційні компанії чи консалтингові агентства, що дозволяє їм на законних підставах отримувати доступ до фінансової інформації підприємства-жертви, пропонуючи послуги аудиту або кредитування [3, с. 50].

Саме ця зовнішня респектабельність робить «сіре» рейдерство найважче виявлюваним на ранніх стадіях: до моменту, коли керівництво підприємства усвідомлює характер загрози, агресор, як правило, вже сформував необхідну доказову базу і забезпечив підтримку в судових або реєстраційних органах.

«Чорне» рейдерство являє собою відверто протиправний акт поза межами правового поля і, на відміну від попередніх видів, не потребує від агресора ані юридичної витонченості, ані тривалої підготовки корпоративного конфлікту, достатньо наявності відповідних фінансових ресурсів та корупційних зв'язків.

Воно здійснюється з явними порушеннями кримінального закону: шляхом підробки документів, фальсифікації протоколів зборів акціонерів, підкупу чиновників, суддів і представників силових структур, силового захоплення будівель, фізичного та психологічного тиску на власників і ключових співробітників [10, с. 47].

«Чорне» рейдерство характеризується як захоплення активів, що базується виключно на незаконних методах: злочинній змові з державними реєстраторами або нотаріусами, підробці документів, підкупі посадових осіб усіх рівнів [11, с. 72].

Типовою схемою при цьому є така: спочатку шляхом підроблення документів або неправосудного судового рішення до державного реєстру вносяться відомості про належність майна іншій особі, після чого відбувається фізичне захоплення об'єкта під виглядом реалізації «законних» повноважень нового власника, а захоплений актив формально перепродається «добросовісному» набувачеві, або цілому ланцюгу таких набувачів, що суттєво ускладнює подальше поновлення прав первісного власника [11, с. 72].

Слід також зазначити, що правоохоронні органи у «чорних» рейдерських схемах нерідко виступають не захисниками потерпілої сторони, а інструментом тиску: через порушення кримінальних справ проти власників або ключових менеджерів підприємства-жертви досягається їхнє усунення від управління або примушування до підписання вигідних для агресора документів [12, с. 9].

При цьому такий вид рейдерства може бути застосований проти будь-якого підприємства незалежно від рівня його корпоративного захисту,

оскільки жодна система внутрішньої безпеки не здатна нейтралізувати загрозу, що виходить від корумпованих державних інституцій.

Поряд із класифікацією за ступенем законності, науковці виокремлюють різновиди рейдерства за об'єктом інтересів агресора. А.В. Пустовіт пропонує розрізняти матеріальне рейдерство (хард-рейдерство), до якого відносяться захоплення нерухомості, акцій, корпоративних прав, земельних ділянок, обладнання, та нематеріальне (софт-рейдерство), яке охоплює плагіат і привласнення об'єктів інтелектуальної власності [11, с. 72].

Окремо виділяється інтелектуальне рейдерство, це реєстрація на своє ім'я торгових марок, патентів або баз даних компанії-жертви з метою блокування її діяльності або вимагання коштів. Цей порівняно новий різновид дедалі частіше застосовується проти невеликих компаній, що мають об'єкти права інтелектуальної власності, але не подбали про їхній належний захист [11, с. 72].

Важливим аспектом класифікації є систематизація рейдерських схем за методами здійснення нападу. О.С. Юнін, С.І. Шевченко, В.С. Березняк та інші виокремлюють такі основні способи: захоплення через акціонерний капітал, що передбачає поступову скупку міноритарних пакетів з метою отримання важелів впливу на органи управління; реалізація емісійної схеми через проведення додаткового випуску акцій в обхід законних власників; захоплення через кредиторську заборгованість шляхом акумулювання боргів підприємства та ініціювання процедури банкрутства; захоплення через органи управління за допомогою підкупу або залякування менеджменту; оспорування підсумків приватизації через судові оскарження законності первісного набуття власності; захоплення через виконання ухвал суду, коли забезпечувальні заходи використовуються для блокування господарської діяльності; захоплення через неправові судові рішення, отримані внаслідок корупційного впливу на суддів; нарешті, примушування до передачі майна або бізнесу шляхом фізичного чи психологічного тиску на власників [12, с. 9-10].

Зведену характеристику основних схем рейдерських захоплень наведено у таблиці 1.2.

Таблиця 1.2. Основні схеми рейдерських захоплень підприємств

Схема захоплення	Механізм дії	Ключова вразливість підприємства
Через акціонерний капітал	Поступова скупка міноритарного пакету акцій (5–10 %) для ініціювання зборів з «потрібним» порядком денним та зміни керівництва	Розпиленість акціонерного капіталу серед великої кількості дрібних власників
Емісійна	Проведення додаткового випуску акцій в обхід законних власників, що «розмиває» їхні частки з 20 % до 1 % голосів	Відсутність належного контролю над процедурою емісії та реєстратором
Через кредиторську заборгованість	Акумуляування боргів підприємства з подальшим одночасним пред'явленням вимог та ініціюванням банкрутства	Значний обсяг кредиторської, зокрема простроченої, заборгованості
Фіктивного банкрутства	Штучне створення податкової та кредиторської заборгованості з метою доведення підприємства до процедури банкрутства та продажу активів	Слабка фінансова прозорість та наявність боргів
Реприватизаційна	Судове оскарження законності первісного набуття власності з метою скасування приватизації	Порушення законодавства при первісній приватизації підприємства
Реєстраційна	Внесення змін до державного реєстру через недобросовісного нотаріуса на підставі підроблених документів або довіреностей	Недосконалість реєстраційних процедур, децентралізація реєстраційних функцій
Через менеджмент	Підкуп, погрози або шантаж керівництва компанії для отримання неформального контролю над підприємством	Слабка кадрова безпека, наявність незадоволених або фінансово залежних менеджерів
Через судові рішення	Отримання неправосудних ухвал про забезпечення позову або арешт активів внаслідок корупційного впливу на суддів	Корупція в судовій системі, використання судових рішень як інструменту тиску

Захоплення через акціонерний капітал є одним із найбільш уживаних способів рейдерської атаки. Рейдери, як правило, намагаються спочатку скупити міноритарний пакет акцій у розмірі близько 5 - 10 %, що є достатнім для ініціювання зборів акціонерів із «потрібним» порядком денним зокрема, щодо зміни керівництва [12, с. 9].

Паралельно ведеться робота з налаштування трудового колективу проти діючого менеджменту. До конкретних правопорушень у рамках цієї схеми відносять: переведення акцій директором без згоди загальних зборів, порушення порядку переважного придбання акцій, протиправне відчуження акцій, що перебувають у заставі [12, с. 9].

Я.В. Біляк зазначає, що в Україні навіть 1 - 2 % акцій дають право виступати від імені акціонера та отримувати необхідні рішення в судах, а 10 % право на скликання зборів [10, с. 48].

Емісійна схема полягає в тому, що мажоритарні акціонери скуповують акції, випущені під час додаткової емісії. Хоча первісно всі акціонери мають переважне право купівлі своєї частки, за рахунок прихованих порушень з боку «мажоритаріїв» міноритарні акціонери фактично позбавляються цього права, і їхні пакети «розмиваються», наприклад, з 20 % до 1 % голосів [12, с. 9–10]. Додаткова емісія використовується водночас і як метод захисту від рейдерів для розмивання вже набутого агресором пакета.

Захоплення через кредиторську заборгованість передбачає скупівлю рейдером боргів підприємства у кредитних організацій, їх акумулювання та одночасне пред'явлення вимог щодо погашення.

Оскільки підприємство зазвичай не в змозі розрахуватися за всіма зобов'язаннями у стислі строки, запускається процедура банкрутства [12, с. 10]. Т.І. Сабецька описує цей механізм так, що після консолідації кредитного портфелю рейдер розпочинає судовий процес зі стягнення боргу та одночасно організовує масовану кампанію з підриву ділової репутації підприємства-жертви у ЗМІ [9, с. 344].

Я.В. Біляк уточнює, що особливе значення для рейдера має прострочена заборгованість, яку можна придбати з суттєвим дисконтом, а після консолідації критичної маси боргів підприємство стає фінансово нестійким [10, с. 48].

Метод фіктивного банкрутства широко застосовується у рейдерській практиці. Суть його полягає у штучному створенні податкової та

кредиторської заборгованості підприємства-жертви з одночасним тиском щодо її погашення, після чого відбувається звернення до суду про визнання підприємства банкрутом та продаж активів в інтересах рейдера [9, с. 344].

У рамках цієї схеми рейдер нерідко вдається до підкупу суддів та арбітражних керуючих, призначаючи «свого» розпорядника майна. Одночасно у засобах масової інформації формується негативний імідж підприємства, що погіршує його відносини зі споживачами й постачальниками та прискорює фінансовий занепад.

Реприватизаційна схема передбачає перегляд попередньої приватизації з метою її скасування в судовому порядку [9, с. 344]. В умовах України, де значна частина підприємств була приватизована в 1990-х роках із порушеннями законодавства, ця схема тривалий час була особливо дієвою. М.І. Копитко зазначає, що при зверненні за захистом до державних органів підприємства нерідко самі потрапляють під загрозу розслідування законності власної приватизації, що суттєво ускладнює пошук захисту [14, с. 79]. С.С. Молодецький також вказує, що саме сумнівна передісторія придбання власності та порушення законодавства під час приватизації є однією з ключових вихідних передумов рейдерської атаки [4, с. 526].

Схема захоплення через реєстраційні дії набула особливої актуальності після реформи системи державних реєстрів 2015 року. Після децентралізації реєстраційних функцій рейдери здобули можливість «працювати» зі значно більшою кількістю недобросовісних нотаріусів у різних містах [14, с. 79–80].

Спрощення реєстраційних процедур, скорочення переліку обов'язкових документів і відсутність вимоги обов'язкової печатки на формах з можливістю підписання за довіреністю фактично знизили поріг входу до рейдерської діяльності. Найбільша кількість рейдерських атак фіксувалася у Києві та Київській області, 1 253 справи за сім років, що значною мірою пов'язано саме з концентрацією реєстраційних органів та нотаріусів [13, с. 299].

Захоплення через контроль над менеджментом застосовується тоді, коли придбати контрольний пакет акцій або застосувати механізм банкрутства

неможливо. Реалізується шляхом підкупу, погроз чи шантажу керівництва компанії, внаслідок чого агресор через неформальні зв'язки отримує важелі впливу на підприємство [9, с. 344].

Захопленню, як правило, передують збір компрометуючих матеріалів на керівників та ключових акціонерів, які надалі використовуються для тиску. Н.О. Бабіна підкреслює, що найпростішим і найефективнішим способом отримання необхідної конфіденційної інформації залишається підкуп незадоволених співробітників, які мають до неї доступ [5].

Систематизацію рейдерських схем доповнює виокремлення основних етапів проведення атаки.

На першому, розвідувальному, етапі збирається і аналізується комплексна інформація про підприємство. Потрібно дізнатися ринкову оцінку активів і прибутковості, структуру власників, склад органів управління, кредитна та «правоохоронна» історія, наявні конфлікти між акціонерами [3, с. 51].

На другому блокується нормальне функціонування підприємства, порушуються кримінальні справи проти основних акціонерів і керівництва, паралельно проводяться PR-атаки у ЗМІ.

На третьому закріплюються права на активи через рішення судів або реєстраційних органів. Нарешті, на четвертому відбуваються придбання пакетів акцій, перехоплення управління та легалізація захоплення [3, с. 51–52].

Окремого розгляду заслуговують ознаки, що сигналізують про підготовку рейдерської атаки. Т.І. Сабецька систематизує такі маркери: несподіване отримання кореспонденції від судових та державних органів, що свідчить про «юридичне прикриття» майбутнього захоплення; прояви уваги до діяльності підприємства з боку акціонерів, що володіють менш ніж 0,2 % акцій; раптові позапланові перевірки різних державних інстанцій; порушення кримінальних справ проти керівників з надуманих приводів; несподівана поява негативної інформації у ЗМІ; зростання кількості дрібних гравців, що

скуповують невеликі пакети акцій; зникнення важливих документів, зразків підписів керівників, печаток [9, с. 344-345].

Своєчасне розпізнавання цих сигналів і оперативне реагування суттєво підвищує шанси підприємства на успішний захист.

Масштаби рейдерства в Україні підтверджуються статистичними даними. Протягом 2010 - 2014 років щорічно фіксувалося понад 1 300 рейдерських нападів з результативністю понад 80 %, а у 2015 році з 3 000 атак успішними виявилися 2 700 [9, с. 342-343].

За підрахунками дослідників, економіка України щороку зазнає збитків від рейдерства в розмірі від 19,5 до 64,2 млрд грн [9, с. 342]. Дані кримінальної статистики також свідчать про серйозність проблеми: лише за 2018 - 2021 роки в Україні було зареєстровано 2 712 кримінальних правопорушень за «рейдерськими» статтями Кримінального кодексу України (ст.ст. 205-1, 206, 206-2), при цьому у 2018 - 2020 роках спостерігалася негативна динаміка зростання [12, с. 4].

Вкрай низький відсоток проваджень, що доходять до суду за статтями 206 та 206-2, свідчить про системні проблеми у правозастосуванні.

В українських умовах найпоширенішими є схеми, що поєднують маніпуляції з реєстрами, кредиторську заборгованість, підробку документів і корупційний вплив на судову систему. Розуміння цих схем і методів є необхідною передумовою для формування ефективних антирейдерських механізмів захисту підприємства.

1.3. Антирейдерські механізми: поняття, структура та роль у системі економічної безпеки

Захист підприємства від рейдерських атак є невід'ємною складовою більш широкої системи економічної безпеки суб'єкта господарювання, і саме в цьому контексті набуває особливої ваги поняття антирейдерського механізму.

Попри практичну затребуваність цього інструментарію, у науковій літературі досі не вироблено єдиного підходу ні до визначення антирейдерського механізму, ні до його структури. Це зумовлює необхідність системного розгляду зазначеного поняття в контексті загальної теорії економічної безпеки підприємства.

Проблематика антирейдерського захисту тісно пов'язана із загальним станом економічної безпеки підприємства та бізнес-середовища в цілому. Н.С. Згадова, Л.П. Рогатіна та В.І. Губко підкреслюють, що в сучасних умовах рейдерство є реальною загрозою, яка руйнує вітчизняний бізнес і посилює напругу в економічному просторі країни, а тому система антирейдерського захисту набуває стратегічного значення для будь-якого підприємства [3, с. 52].

Протидія рейдерству при цьому не може бути зведена до окремих точкових заходів, а вимагає системного підходу, що охоплює одночасно правові, організаційні та фінансові інструменти [5]. З. Варналій та І. Мазур також наголошують, що рейдерство є недружнім захопленням чужого майна із використанням корумпованості чиновників та застосуванням сили, а тому протидія йому потребує реформ у сфері корпоративного права та судочинства [7, с. 130].

Рейдерство у системі загроз економічній безпеці підприємства посідає особливе місце, оскільки є єдиним видом загрози, кінцевим результатом якої може стати повна втрата підприємства як суб'єкта господарювання. У зв'язку з цим, у широкому розумінні під антирейдерським механізмом слід розуміти сукупність правових, організаційних, фінансово-економічних та інформаційних інструментів, методів і засобів, спрямованих на попередження, виявлення та нейтралізацію рейдерських загроз на всіх етапах їхнього розвитку.

Механізм протидії рейдерству на підприємстві включає моніторинг рейдерських загроз, виявлення ознак атаки, розробку превентивних методів та систему заходів захисту від атаки, що вже відбувається [9, с. 344-345]. При цьому важливо розуміти, що такий механізм не може бути статичним, оскільки

рейдерські схеми постійно еволюціонують і пристосовуються до змін у законодавстві та корпоративній практиці [9, с. 343].

Структура антирейдерського механізму охоплює кілька взаємопов'язаних складових. Перша з них є превентивною і включає правові, організаційні та фінансові заходи, що мають бути реалізовані ще до виникнення конкретної загрози.

Друга складова є реактивною і набирає чинності тоді, коли ознаки рейдерської атаки вже виявлено або атака розпочалась.

Третя складова охоплює правові механізми захисту та відновлення прав власника у судових і реєстраційних органах.

Нарешті, четверта складова функціонує на державному рівні і включає законодавчі та інституційні інструменти антирейдерської політики. Ефективність усього механізму визначається не наявністю окремих інструментів, а їхньою системністю і взаємоузгодженістю [11, с. 73; 12, с. 6].

Превентивна складова антирейдерського механізму є визначальною, оскільки захист, розпочатий після початку атаки, у більшості випадків є запізним. Превентивні правові заходи охоплюють розробку досконалої структури установчих документів підприємства, введення правових обмежень щодо відчуження акцій на користь третіх осіб, а також ухвалення внутрішнього положення про конфіденційну фінансову інформацію [13, с. 300].

Важливим правовим інструментом є також внесення до статуту підприємства положень, що ускладнюють захоплення контролю над ним, наприклад, вимоги кваліфікованої більшості для прийняття стратегічних рішень або обмеження щодо одночасного переобрання всього складу органів управління.

Вся ця документарна база має регулярно перевірятися на відповідність чинному законодавству, оскільки будь-які юридичні розбіжності між внутрішніми документами і законом стають потенційними точками входу для рейдерів [14, с. 79].

Організаційні превентивні заходи охоплюють широкий спектр дій, що стосуються як кадрової політики, так і фізичного захисту активів і документів підприємства.

Насамперед йдеться про формування надійного контрольного пакета акцій підприємства у розмірі понад 50 відсотків, що унеможливило консолідацію контрольного пакета рейдером [9, с. 346].

Крім цього, необхідно забезпечити надійне зберігання установчих документів і печаток поза межами офісу підприємства, запровадити суворий режим обігу документів всередині компанії та контроль вхідної і вихідної кореспонденції.

Доцільно також сприяти зацікавленості дрібних акціонерів у збереженні підприємства через регулярну виплату дивідендів і надання соціального пакету, що знижує їхню схильність до продажу акцій стороннім особам [9, с. 346]. Б.М. Андрушків та Л.Я. Малюта підкреслюють, що документальна безпека підприємства є базовою умовою будь-якого антирейдерського захисту [15].

Інформаційна складова антирейдерського механізму набуває дедалі більшого значення з огляду на те, що збір конфіденційних відомостей про підприємство є першим і обов'язковим кроком будь-якої рейдерської атаки.

Система захисту інформації має передбачати визначення кола найбільш вірогідних загроз, виявлення вразливих місць в інформаційній системі, а також розробку заходів профілактики та мінімізації збитків від витоку конфіденційних відомостей [5]. І.О. Самойленко наголошує, що інформаційно-аналітичне забезпечення є невід'ємною підсистемою механізму економічної безпеки і включає моніторинг інформаційного простору, захист конфіденційних даних та аналіз загроз [16, с. 77-78].

На практиці ця складова реалізується через укладання з працівниками угод про нерозголошення комерційної таємниці, обмеження доступу до реєстрів і баз даних підприємства, а також постійний моніторинг зовнішніх

джерел на предмет отримання сторонніми особами відомостей про підприємство [9, с. 345-346].

Важливим і нерідко недооціненим елементом антирейдерського механізму є репутаційний та PR-захист підприємства. Оскільки рейдери активно використовують засоби масової інформації для дискредитації підприємства-жертви з метою зниження вартості його акцій, підприємству необхідно мати заздалегідь підготовлену комунікаційну стратегію для відповіді на інформаційні атаки.

Формування іміджу підприємства як стратегічно важливого для держави чи регіону та залучення відповідної державної підтримки значно знижують шанси агресора на успіх [9, с. 347].

На державному рівні важливість інформаційної складової підтверджується і практикою законотворення: учасники парламентських слухань 2008 року наголошували на необхідності створення реєстру постраждалих від рейдерських захоплень як інструменту інформаційного тиску на корупційні схеми [17].

Фінансово-економічний блок антирейдерського захисту передбачає застосування превентивних корпоративних механізмів, що штучно підвищують вартість захоплення підприємства для потенційного агресора.

До таких механізмів відносять спеціальні умови у трудових договорах з ключовими менеджерами, що передбачають значні компенсації у разі звільнення при зміні власника, а також реструктуризацію активів між дочірніми підприємствами таким чином, щоб агресор у разі захоплення материнської компанії отримував лише порожню оболонку без реальних активів [9, с. 346-347].

Загальна логіка цих інструментів єдина: зробити захоплення настільки дорогим або юридично складним, щоб рейдер відмовився від атаки ще на стадії планування. І.П. Мойсеєнко та О.М. Марченко підкреслюють, що управління фінансово-економічною безпекою підприємства в умовах реальної

загрози передбачає оперативне антикризове реагування з паралельним збереженням дієздатності підприємства [18, с. 46].

Реактивний блок антирейдерського механізму набирає чинності тоді, коли ознаки атаки вже виявлено або захоплення розпочалось.

У цій ситуації першочерговими кроками є оцінка ситуації і встановлення особи замовника та виконавця захоплення, негайне звернення до правоохоронних органів із заявою, а також розгляд можливості переговорів з рейдером, оскільки рейдери зазвичай не зацікавлені у тривалому протистоянні і можуть піти на поступки [9, с. 346 - 347].

Паралельно необхідно якомога швидше отримати виписки від реєстратора акцій та заблокувати їх у реєстрі, а також терміново ліквідувати якомога більшу частину кредиторської заборгованості підприємства, щоб унеможливити отримання рейдером контролю через боргові механізми [9, с. 347]. З.Б. Живко зазначає, що своєчасне і рішуче реагування на початковому етапі атаки є вирішальним чинником збереження підприємства, оскільки на пізніших стадіях можливості для захисту суттєво звужуються [19].

Окремою і нерідко недооціненою складовою антирейдерського захисту є забезпечення прозорості діяльності підприємства. Непрозорість фінансових потоків, приховування реального прибутку та здійснення виплат у конвертах є чинниками, що відкривають простір для рейдерських маніпуляцій і знижують здатність підприємства ефективно захищати свої права у судових та реєстраційних органах [20, с. 37].

Підвищення прозорості корпоративного управління і перехід до легальних схем ведення господарської діяльності слід розглядати як самостійний і потужний превентивний антирейдерський інструмент, що водночас підвищує інвестиційну привабливість підприємства та знижує його вразливість до атак. Це особливо актуально для підприємств, що мають намір залучати зовнішніх інвесторів або виходити на публічний ринок капіталу.

Правовий блок антирейдерського механізму потребує окремого розгляду з огляду на його ключову роль у відновленні порушених прав власника.

Основними правовими шляхами захисту є звернення до суду з позовними заявами в порядку цивільного, господарського або адміністративного судочинства, звернення до правоохоронних органів із заявою про відкриття кримінального провадження та звернення до Міністерства юстиції зі скаргою на дії реєстратора [11, с. 73].

При цьому ефективний правовий захист вимагає не лише наявності відповідних норм, але й чіткого механізму їхньої реалізації, зокрема реальної відповідальності для недобросовісних реєстраторів і суддів, без якої будь-які законодавчі зміни залишаються формальними [21, с. 102 - 103].

На практиці правова складова антирейдерського механізму реалізується також через систематичний юридичний аудит корпоративних документів та оперативне реагування на будь-які судові позови, пов'язані з діяльністю підприємства.

На державному рівні антирейдерський механізм набув суттєвого розвитку протягом останніх років. Реформування реєстраційних процедур є лише одним із необхідних елементів комплексної державної антирейдерської політики, яка також має включати реформу судової системи, підвищення корпоративної культури та посилення відповідальності за порушення прав власників [22, с. 107].

Важливим практичним кроком у цьому напрямку став Закон України від 05.12.2019 № 340-IX «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії рейдерству», який запровадив обов'язкове нотаріальне посвідчення договорів про відчуження корпоративних прав та посилив контроль за реєстраційними діями.

Незважаючи на поступове вдосконалення законодавства, відсутність єдиної уніфікованої норми у кримінальному законі, яка б охоплювала

рейдерство як цілісне явище, і досі ускладнює його правову кваліфікацію та знижує ефективність правозастосовної практики [12, с. 7 - 8].

Антирейдерський механізм функціонує одночасно на трьох взаємопов'язаних рівнях. На мікрорівні він охоплює всі внутрішні організаційні, правові, фінансові та інформаційні заходи захисту конкретного підприємства. На мезорівні реалізуються галузеві та регіональні заходи, зокрема взаємодія підприємств між собою та з органами місцевого самоврядування з метою виявлення і нейтралізації рейдерських загроз.

На макрорівні функціонують законодавчі та інституційні механізми державної антирейдерської політики. Взаємодія цих рівнів є необхідною умовою ефективності захисту: підприємство не здатне самотужки нейтралізувати загрозу, що виходить від корумпованих державних інституцій, так само як держава без відповідального корпоративного управління не може забезпечити реальну захищеність бізнесу [22, с. 107 - 108].

І.О. Самойленко підкреслює, що успішність механізму гарантування захищеності від загроз залежить від того, наскільки ефективно використовуються усі його компоненти у їхній взаємодії [16, с. 78].

Проведене у першому розділі теоретичне дослідження дозволяє сформулювати ключові висновки щодо категоріального апарату та окреслити напрямки подальшого дослідження.

Рейдерство в українських умовах слід розуміти як сукупність дій, спрямованих на встановлення неправомірного контролю над підприємством або його активами всупереч волі законних власників, із застосуванням протиправних методів або методів, що балансують на межі законності, з використанням корупційних, інформаційних та силових інструментів впливу.

Антирейдерський механізм, у свою чергу, є комплексною системою правових, організаційних, фінансово-економічних та інформаційних інструментів, що функціонує одночасно на рівні підприємства і на державному рівні та є невід'ємною складовою загальної системи економічної безпеки суб'єкта господарювання.

Аналіз наукових підходів засвідчив, що ефективність антирейдерського захисту визначається не наявністю окремих інструментів, а їхньою системністю, взаємоузгодженістю та своєчасністю застосування.

Саме ці теоретичні положення визначатимуть логіку та методологічну основу подальшого дослідження: у другому розділі буде проведено аналіз реального стану антирейдерського захисту ТОВ «Трофімова» з застосуванням методів системного аналізу, порівняльного аналізу та оцінки вразливості підприємства до рейдерських загроз, а у третьому розділі на підставі виявлених проблем будуть розроблені практичні рекомендації щодо формування комплексної системи антирейдерського захисту цього підприємства.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СТАНУ АНТИРЕЙДЕРСЬКОГО ЗАХИСТУ ТОВ «ТРОФІМОВА»

2.1. Загальна характеристика господарської діяльності ТОВ

«Трофімова» та оцінка рівня його економічної безпеки

Товариство з обмеженою відповідальністю «Трофімова» є приватним сільськогосподарським підприємством, зареєстрованим 13 листопада 2009 року. Відповідно до відомостей Єдиного державного реєстру юридичних осіб, код ЄДРПОУ підприємства становить 36718696, а місцезнаходження зареєстроване в Одеській області, Одеському районі, с. Молодіжне, вул. Новоселів, буд. 1-А, корп. 1.

Організаційно-правова форма підприємства є товариством з обмеженою відповідальністю. Єдиним засновником та кінцевим бенефіціарним власником, якому належить 100 відсотків статутного капіталу, є Терещенко Роман Вікторович. Розмір статутного капіталу становить 3 750 000 грн. Керівником підприємства призначено Колосова Ігоря Вікторовича, обраного відповідно до статуту 01 листопада 2022 року.

Відповідно до реєстраційних даних, господарська діяльність підприємства охоплює декілька взаємопов'язаних напрямів. Основним є вирощування зернових культур, зокрема пшениці, ячменю та кукурудзи, бобових культур і насіння олійних культур за кодом КВЕД 01.11. Допоміжна діяльність у рослинництві здійснюється за кодом КВЕД 01.61, а реалізація виробленої продукції провадиться через канали неспеціалізованої оптової торгівлі (КВЕД 46.90) та роздрібної торгівлі продуктами харчування (КВЕД 47.29).

Крім того, підприємство здійснює складське господарство за кодом КВЕД 52.10. У тваринницькому напрямі підприємство розводить велику рогату худобу молочного напрямку та свиней. Виробничі потужності включають орні землі, тваринницькі ферми та складські приміщення для зберігання і підготовки продукції до реалізації.

Підприємство діє на аграрному ринку Одеської області, яка є одним із ключових сільськогосподарських регіонів України завдяки сприятливим кліматичним умовам, родючим ґрунтам та розвиненій транспортній інфраструктурі з виходом до морського порту. Серед основних покупців продукції ТОВ «Трофімова» виділяються ТОВ «Кернел-Трейд», що закупає олійні культури, ТОВ «МХП», яке використовує зернові для виробництва комбікормів, ТОВ «Астарта-Київ» та ДП «Одеський комбінат хлібопродуктів».

Наявність усталених партнерських відносин з великими покупцями забезпечує відносну передбачуваність збуту, що є важливою конкурентною перевагою в умовах нестабільного аграрного ринку воєнного часу.

Організаційна структура підприємства передбачає наявність керівного складу, виробничих підрозділів рослинництва і тваринництва та адміністративно-господарського персоналу.

Чисельність персоналу демонструє стійку тенденцію до скорочення упродовж аналізованого періоду: у 2023 році на підприємстві працювало 51 особу, у 2024 році 40 осіб, а станом на 9 місяців 2025 року 33 особи [24, с. 1; 25, с. 1; 26, с. 1]. Загальне скорочення за три роки становить 18 осіб або 35,3 відсотка від початкового рівня.

Серед персоналу представлені агрономи, зоотехніки, механізатори, ветеринари, економісти, бухгалтери та управлінський персонал. Виробничий процес максимально механізований, що дозволяє компенсувати скорочення кількості зайнятих за рахунок підвищення індивідуальної продуктивності.

Для оцінки господарської діяльності та рівня економічної безпеки ТОВ «Трофімова» проаналізовано динаміку основних фінансово-економічних показників за три суміжні звітні періоди, а саме за 2023 рік як базисний, 2024 рік як попередній та 2025 року як звітний.

Інформаційною базою є фінансова звітність підприємства, подана до органів державної статистики та оприлюднена у відкритому доступі на

платформі Clarity Project [24; 25; 26]. Результати аналізу основних показників господарської діяльності наведено у таблиці 2.1.

Таблиця 2.1. Динаміка основних показників господарської діяльності ТОВ «Трофімова» за 2023–2025 рр., тис. грн

Показники	2023 р.	2024 р.	2025 р.	Відх. 2025 до 2023 (+/-)
Чистий дохід від реалізації продукції, тис. грн	14 078	32 448	19 640	+5 562
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн	21 354	31 407	16 743	–4 611
Валовий прибуток (збиток), тис. грн	–7 276	+1 041	+2 897	+10 173
Чистий фінансовий результат, тис. грн (збиток/прибуток)	–15 314	–10 569	+27	+15 341
Рентабельність основної діяльності, %	–34,07	+3,31	+17,30	+51,37 в.п.
Рентабельність продажів, %	–108,78	–32,57	+0,14	+108,92 в.п.
Середньорічна чисельність працівників, осіб	51	40	33	–18
Середньорічна вартість осн. засобів, тис. грн	2 287,5	1 623,5	1 120,0	–1 167,5
Продуктивність праці, тис. грн/особу	276,04	811,20	595,15	+319,11

Дані таблиці 2.1 відображають суперечливу, але загалом позитивну динаміку фінансово-господарської діяльності підприємства. Упродовж 2023 року підприємство перебувало у виразно кризовому стані, оскільки чистий дохід від реалізації становив лише 14 078 тис. грн при собівартості 21 354 тис. грн, що зумовило валовий збиток у розмірі 7 276 тис. грн та чистий збиток у розмірі 15 314 тис. грн [24, с. 7]. Рентабельність основної діяльності у 2023 році склала мінус 34,07 відсотка, що є критичним показником і свідчить про глибоку збитковість виробничого процесу.

У 2024 році підприємство демонструє значне пожвавлення ділової активності. Чистий дохід різко зріс до 32 448 тис. грн, тобто більш ніж удвічі порівняно з попереднім роком, що пов'язане зі збільшенням обсягів вирощування та реалізації сільськогосподарської продукції [25, с. 7].

Попри паралельне зростання собівартості до 31 407 тис. грн, підприємство вперше за аналізований період отримало валовий прибуток у розмірі 1 041 тис. грн. Проте чистий збиток залишився значним, а саме 10 569 тис. грн через суттєві адміністративні та операційні витрати. За 9 місяців 2025 року тенденція до покращення збереглась: валовий прибуток зріс до 2 897 тис. грн, а чистий фінансовий результат уперше за аналізований період набув позитивного значення і склав 27 тис. грн прибутку [26, с. 7 - 8].

Попри скорочення чисельності персоналу з 51 до 33 осіб, середньорічна продуктивність праці зросла з 276,04 тис. грн на особу у 2023 році до 595,15 тис. грн у 2025 році, збільшившись більш ніж удвічі.

Середньорічна вартість основних засобів натомість стабільно знижується з 2 287,5 тис. грн у 2023 році до 1 120,0 тис. грн у 2025 році, що свідчить про прогресуючий знос матеріально-технічної бази за відсутності нових капітальних вкладень.

Коефіцієнт зносу основних засобів на кінець 2024 року перевищив 76 відсотків, а станом на вересень 2025 року сягнув 83 відсотки [26, с. 1], що є критичним показником і безпосередньо загрожуює операційній безпеці підприємства.

Для поглибленої оцінки рівня економічної безпеки розраховано систему фінансових коефіцієнтів, що характеризують ліквідність, фінансову стійкість та ділову активність підприємства.

Зазначені показники є базовими індикаторами стану економічної безпеки суб'єкта господарювання, оскільки відображають здатність підприємства протистояти зовнішнім та внутрішнім загрозам і зберігати фінансову рівновагу [27, с. 64].

Результати розрахунків наведено у таблиці 2.2. Скорочення, використані в таблиці, розшифровуються так: КП коефіцієнт покриття, КШЛ коефіцієнт швидкої ліквідності, КАЛ коефіцієнт абсолютної ліквідності, КА коефіцієнт автономії, КФС коефіцієнт фінансової стійкості, КЗВОК коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами, ДЗ дебіторська

заборгованість, КЗ кредиторська заборгованість, КОА коефіцієнт оборотності активів.

Таблиця 2.2 Показники фінансової безпеки ТОВ «Трофімова» за 2023 - 2025 рр.

Показник	2023 р.	2024 р.	2025 р.	Нормативне значення
Коефіцієнт покриття (КП)	0,898	0,670	0,743	> 2,0
Коефіцієнт швидкої ліквідності (КШЛ)	0,636	0,499	0,623	0,7–1,0
Коефіцієнт абсолютної ліквідності (КАЛ)	0,034	0,001	0,000	0,1–0,2
Коефіцієнт автономії (КА)	–0,045	–0,423	–0,311	>= 0,5
Коефіцієнт фінансової стійкості (КФС)	–0,045	–0,423	–0,311	>= 0,6
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами (КЗВОК)	–0,064	–0,493	–0,346	>= 0,1
Строк погашення дебіторської заборгованості (ДЗ), днів	н/д	222	357	до 60
Строк погашення кредиторської заборгованості (КЗ), днів	н/д	423	637	до 90
Коефіцієнт оборотності активів (КОА)	н/д	1,052	0,583	>= 1,0

Аналіз показників ліквідності засвідчує незадовільну платоспроможність підприємства протягом усього аналізованого періоду. Коефіцієнт покриття у 2023 році становив 0,898, у 2024 році знизився до 0,670 і у 2025 році незначно відновився до 0,743 при нормативному значенні понад 2,0, що означає недостатність поточних активів для покриття поточних зобов'язань.

Найбільш критичним є стан абсолютної ліквідності: залишки грошових коштів на рахунках підприємства скоротилися з 1 169 тис. грн на кінець 2023 року до 42 тис. грн на кінець 2024 року і лише до 1 тис. грн у вересні 2025 року [24, с. 3; 25, с. 3; 26, с. 3].

Фактично підприємство не має миттєво ліквідних коштів для термінових розрахунків, що є критичною вразливістю в контексті ризику рейдерських атак через боргові механізми.

Показники фінансової стійкості підтверджують критичний стан підприємства. Коефіцієнт автономії є від'ємним протягом усього аналізованого періоду: у 2023 році мінус 0,045, у 2024 році мінус 0,423, у 2025 році мінус 0,311, тоді як нормативне значення має бути не меншим за 0,5. Від'ємне значення зумовлене тим, що накопичений непокритий збиток підприємства перевищує зареєстрований статутний капітал.

Якщо на початок 2023 року нерозподілений прибуток становив 13 680 тис. грн, то вже на кінець 2023 року він перетворився на непокритий збиток у розмірі 5 273 тис. грн, а на кінець 2024 року цей збиток зріс до 15 842 тис. грн [24, с. 4; 25, с. 4].

Власний капітал підприємства залишається від'ємним упродовж усього аналізованого періоду, що означає повну фінансову залежність від зовнішніх позикових джерел та суттєво обмежує інвестиційні можливості підприємства.

Показники ділової активності також свідчать про наявність системних проблем.

Строк погашення дебіторської заборгованості зріс із 222 днів у 2024 році до 357 днів у 2025 році, що практично відповідає річному циклу і свідчить про серйозні проблеми зі своєчасним надходженням коштів від контрагентів. Інша поточна дебіторська заборгованість (рядок 1155 балансу) на кінець 2023 року становила 14 322 тис. грн, а на кінець 2024 року 14 189 тис. грн [24, с. 3; 25, с. 3], залишаючись практично незмінною на надвисокому рівні.

Строк погашення кредиторської заборгованості у 2025 році сягнув 637 днів, що свідчить про систематичне порушення платіжної дисципліни. Інші поточні зобов'язання підприємства зросли з 8 904 тис. грн наприкінці 2022 року до 25 303 тис. грн на кінець 2023 року та до 33 502 тис. грн на кінець 2024 року [24, с. 6; 25, с. 6], тобто збільшилися майже вчетверо за два роки.

Така структура зобов'язань є класичною вразливістю для рейдерських схем захоплення через механізми накопиченої кредиторської заборгованості.

Загальна оцінка рівня економічної безпеки ТОВ «Трофімова» свідчить про її критично низький стан протягом 2023 - 2024 років з ознаками обережного покращення у 2025 році.

Підприємство характеризується від'ємним власним капіталом, незадовільними показниками ліквідності, прогресуючим зносом основних засобів та значним обсягом накопиченої кредиторської заборгованості.

Водночас перший чистий прибуток у 2025 році, суттєве зростання рентабельності основної діяльності та підвищення продуктивності праці є сигналами поступового фінансового оздоровлення підприємства.

2.2. Аналіз вразливості ТОВ «Трофімова» до рейдерських загроз

Результати фінансового аналізу, здійсненого у підрозділі 2.1, дають підстави стверджувати, що ТОВ «Трофімова» характеризується комплексом фінансових і організаційних ознак, які роблять підприємство потенційно привабливим об'єктом рейдерської атаки.

Для перетворення загальної оцінки фінансового стану в системний аналіз рейдерських ризиків необхідно співставити виявлені вразливості з конкретними методами і схемами рейдерства, описаними у першому розділі дослідження. Саме така методологія дозволяє не просто констатувати слабкі місця підприємства, а й прогнозувати найбільш вірогідні вектори можливої атаки.

У науковій літературі під вразливістю підприємства до рейдерства розуміють сукупність внутрішніх і зовнішніх характеристик підприємства, що знижують його здатність протистояти рейдерським атакам або роблять його цікавим для потенційного агресора [28].

А.О. Єфименко наголошує, що рейдер завжди здійснює ретельну попередню оцінку привабливості та вразливості обраного об'єкта, аналізуючи

структуру власності, фінансовий стан, стан корпоративного управління та юридичної документації підприємства-жертви [32, с. 118].

Виходячи з цього, аналіз вразливості підприємства є дзеркальним відображенням рейдерської розвідки і дозволяє власникам та менеджменту завчасно усвідомити власні слабкі місця та вжити адекватних захисних заходів.

С.М. Москаленко також підкреслює, що саме поєднання фінансової нестабільності з недосконалістю корпоративного управління є тим набором характеристик, який приваблює рейдерів найбільшою мірою [29, с. 117].

Найбільш критичною вразливістю ТОВ «Трофімова» є надвисокий рівень кредиторської заборгованості в поєднанні з від'ємним власним капіталом. Станом на кінець 2024 року інші поточні зобов'язання підприємства досягли 33 502 тис. грн, а загальний обсяг поточних зобов'язань склав 40 632 тис. грн при валюті балансу 28 557 тис. грн [25, с. 4 - 6].

Це означає, що зобов'язання підприємства перевищують вартість усіх його активів приблизно на 42 відсотки. Така структура балансу є класичною передумовою для реалізації рейдерської схеми через кредиторську заборгованість: рейдер може скупити борги підприємства у кількох кредиторів з дисконтом, після чого одночасно пред'явити консолідовані вимоги щодо їх погашення [10, с. 48].

Оскільки підприємство не здатне розрахуватися за всіма зобов'язаннями у стислі строки, запускається процедура банкрутства, а рейдер через підконтрольного арбітражного керуючого отримує контроль над активами.

Схема фіктивного банкрутства є ще однією реальною загрозою для підприємства. Враховуючи систематичні збитки протягом 2022 - 2024 років та від'ємний власний капітал у розмірі мінус 12 075 тис. грн на кінець 2024 року [25, с. 4], підприємство формально відповідає ознакам неплатоспроможності, передбаченим Кодексом України з процедур банкрутства.

Рейдер не потребує штучно створювати нову заборгованість, оскільки вона вже існує у достатньому обсязі. Для реалізації цієї схеми достатньо

забезпечити підконтрольного кредитора, ініціювати відкриття провадження у справі про банкрутство та призначення «свого» арбітражного керуючого, який надалі управляє майном підприємства в інтересах агресора [9, с. 344].

Таращанська О.Б. зазначає, що саме такі підприємства з хронічними збитками і значною кредиторською заборгованістю найчастіше стають жертвами банкрутного рейдерства, оскільки судова процедура надає агресору легальне прикриття [28].

Критично низька абсолютна ліквідність підприємства утворює ще один вектор вразливості. Залишок грошових коштів на рахунках підприємства скоротився до 1 тис. грн у вересні 2025 року [26, с. 3], що означає фактичну відсутність оборотних коштів для розрахунків.

За таких умов рейдер може ініціювати технічний дефолт навіть через відносно невеликий борг: пред'явлення вимоги на кілька десятків тисяч гривень у ситуації, коли підприємство не має коштів для її погашення, є достатньою підставою для відкриття виконавчого провадження та накладення арешту на майно. Ю.Я. Касараба та С.Н. Баліна, досліджуючи міжнародний досвід протидії рейдерству, підкреслюють, що саме раптові виконавчі провадження на незначні суми є однією з перших ознак підготовки рейдерської атаки, оскільки їхньою справжньою метою є блокування господарської діяльності підприємства, а не фактичне стягнення боргу [30, с. 46].

Надвисока дебіторська заборгованість підприємства також є фактором вразливості, хоча й менш критичним порівняно з кредиторськими ризиками. Інша поточна дебіторська заборгованість (рядок 1155 балансу) залишається практично незмінною протягом 2023-2024 років на рівні 14 189- 14 322 тис. грн [24, с. 3; 25, с. 3], а строк погашення дебіторської заборгованості у 2025 році сягнув 357 днів. Рейдер може скористатися цією ситуацією двома способами.

По-перше, придбавши права вимоги до дебіторів підприємства, він отримує важелі впливу на контрагентів, що дозволяє погіршити ділову репутацію підприємства і спровокувати додаткові фінансові труднощі.

По-друге, значний обсяг сумнівної дебіторської заборгованості може бути використаний у PR-атаці через ЗМІ для формування образу ненадійного контрагента, що відлякує клієнтів і постачальників [9, с. 344].

Специфічним чинником вразливості є стовідсоткова концентрація корпоративних прав у одного власника. З одного боку, одноосібне володіння виключає акціонерні конфлікти та унеможлиблює захоплення через скупку міноритарних пакетів.

З іншого боку, повна відсутність розподілу корпоративного контролю означає, що весь тягар захисту від рейдерської атаки лежить на одній особі, яка може стати об'єктом безпосереднього психологічного або фізичного тиску [12, с. 9]. У разі неможливості придбати контрольний пакет через відкритий ринок рейдер може вдатися до захоплення через контроль над менеджментом або прямого примушування власника до підписання вигідних для агресора документів.

Ризик посилюється тим, що підприємство не має корпоративних механізмів захисту, які зазвичай формуються в акціонерних товариствах, зокрема статутних обмежень щодо відчуження корпоративних прав або вимоги згоди загальних зборів на певні правочини.

Прогресуючий знос основних засобів підприємства впливає на вразливість до рейдерства у специфічний спосіб. Попри те, що залишкова вартість основних засобів на кінець 2024 року становить лише 1 284 тис. грн при первісній вартості 5 506 тис. грн [25, с. 1], реальна ринкова вартість активів підприємства може суттєво відрізнятись від балансової.

Земельні угіддя, тваринницькі ферми та складська інфраструктура в Одеській області мають самостійну ринкову цінність, що не відображається у зношених основних засобах. М.А. Колесник, аналізуючи зарубіжний досвід протидії рейдерству, зазначає, що зниження балансової вартості активів

порівняно з їхньою ринковою вартістю є одним з ключових чинників привабливості підприємства для агресора, оскільки надає можливість придбати реальне майно за ціною нижче ринкової через контрольовану процедуру банкрутства або примусовий продаж [31, с. 12].

Скорочення персоналу з 51 до 33 осіб протягом аналізованого періоду генерує специфічний кадровий ризик вразливості.

Практика свідчить, що звільнені або незадоволені працівники, які мали доступ до конфіденційної інформації про підприємство, є одним із основних каналів витоку відомостей, необхідних для підготовки рейдерської атаки [5]. Такі відомості охоплюють структуру власників і контрагентів, деталі кредитних угод, стан документів на майно та землю, практику укладання договорів.

Н.О. Бабіна підкреслює, що підкуп незадоволених співробітників залишається найбільш ефективним і дешевим способом отримання конфіденційної інформації про підприємство на початковому розвідувальному етапі рейдерської атаки [5].

Відсутність на підприємстві формалізованих угод про нерозголошення комерційної таємниці та системи захисту інформації суттєво підвищує цей ризик.

Воєнний стан в Україні та розташування ТОВ «Трофімова» в Одеській області, прифронтовому регіоні, створює додатковий контекст вразливості. Систематичні ракетні та дронів атаки на інфраструктуру регіону безпосередньо загрожують збереженню майна підприємства, зокрема складської та виробничої інфраструктури.

Крім того, умови воєнного стану ускладнюють доступ до правоохоронних органів та судів у разі рейдерської атаки, що знижує ефективність правового захисту. Разом із тим саме в умовах воєнного стану рейдери активізують діяльність, використовуючи послаблений контроль над реєстраційними діями та зниження уваги власників до формальних

корпоративних процедур через зосередженість на операційному виживанні бізнесу [12, с. 7].

Для систематизації виявлених факторів вразливості ТОВ «Трофімова» складено матрицю рейдерських ризиків підприємства, яку наведено у таблиці 2.3. Ступінь вразливості визначено за трирівневою шкалою: «високий» означає наявність умов, за яких реалізація відповідної рейдерської схеми є можливою вже в існуючому стані підприємства; «середній» передбачає наявність сприятливих передумов, що потребують додаткових дій агресора; «низький» означає наявність загального фону ризику без прямих передумов для конкретної схеми.

Таблиця 2.3 Матриця рейдерських ризиків ТОВ «Трофімова»

Фактор вразливості	Характеристика стану підприємства	Ступінь вразливості*	Можлива рейдерська схема
Від'ємний власний капітал	Власний капітал станом на кінець 2024 р. склав –12 075 тис. грн, непокритий збиток 15 842 тис. грн	Високий	Захоплення через кредиторську заборгованість, фіктивне банкрутство
Надвисока кредиторська заборгованість	Інші поточні зобов'язання зросли до 33 502 тис. грн (2024 р.), строк КЗ – 637 днів (2025 р.)	Високий	Скупка боргів і одночасне пред'явлення вимог, ініціювання банкрутства
Критично низька абсолютна ліквідність	Залишок грошових коштів на рахунках 1 тис. грн (вересень 2025 р.), КАЛ = 0,000	Високий	Ініціювання вимог через дрібні борги, провокування технічного дефолту
Прогресуючий знос основних засобів	Коефіцієнт зносу ОЗ досяг 83% станом на вересень 2025 р., відновлення відсутнє	Середній	Захоплення через заниження реальної вартості активів і подальший продаж
Надвисока дебіторська заборгованість	Інша ДЗ (р.1155) – 14 189 тис. грн (2024 р.), строк погашення ДЗ – 357 днів (2025 р.)	Середній	Маніпуляції з дебіторами для погіршення ліквідності та ділової репутації
100% концентрація власності	Єдиний засновник Терещенко Р.В. – 100% статутного капіталу, відсутні корпоративні механізми захисту	Середній	Захоплення через органи управління, тиск на єдиного власника

Фактор вразливості	Характеристика стану підприємства	Ступінь вразливості*	Можлива рейдерська схема
Скорочення персоналу	Чисельність скоротилась з 51 до 33 осіб (-35,3%), підвищується ризик кадрового витоку інформації	Середній	Підкуп незадоволених звільнених працівників, отримання конфіденційних відомостей
Воєнний стан і регіональні ризики	Одеська область – прифронтовий регіон, що підвищує фізичні ризики для майна підприємства	Низький**	Використання форс-мажорних обставин для тиску на власника

** Шкала оцінювання: «Високий» - безпосередня загроза реалізації схеми; «Середній» - наявні передумови; «Низький» - загальний фон ризику.*

Матриця рейдерських ризиків (табл. 2.3) наочно демонструє, що три з восьми виявлених факторів вразливості оцінено як «високі», тобто такі, що створюють безпосередні умови для реалізації рейдерської атаки вже у поточному стані підприємства.

Це є критичним показником: у переважній більшості досліджень вважається, що навіть один фактор «високого» рівня вразливості потребує невідкладних заходів захисту [31, с. 13]. Поєднання трьох таких факторів, причому взаємопов'язаних між собою, суттєво підвищує сукупний ризик.

Особливу небезпеку становить синергія виявлених ризиків. Від'ємний власний капітал, надвисока кредиторська заборгованість і відсутність ліквідних коштів є складовими одного патологічного фінансового стану, що може бути використаний агресором у рамках однієї комбінованої атаки.

Зокрема, рейдер може одночасно скупити прострочену кредиторську заборгованість підприємства, ініціювати виконавче провадження і паралельно запуснути PR-кампанію у місцевих ЗМІ з метою погіршення ділової репутації, що ще більше ускладнить залучення нових клієнтів і додаткового фінансування.

У результаті такої скоординованої дії підприємство опиняється у фінансовій пастці, з якої вихід через судовий захист є вкрай ускладненим з огляду на обмежені ресурси [9, с. 344 - 345]. Саме поєднання методів, а не

застосування однієї схеми, є характерною рисою сучасного рейдерства в Україні [13, с. 300].

2.3. Оцінка існуючих механізмів захисту від протиправних поглинань на підприємстві

Оцінка існуючих механізмів захисту дозволяє встановити не лише наявні вразливості, але й конкретні прогалини в системі безпеки, усунення яких стане предметом рекомендацій у третьому розділі роботи.

Методологічно така оцінка здійснюється шляхом зіставлення фактичного стану захисту підприємства з вимогами, що висуваються до ефективної антирейдерської системи в науковій літературі та практиці корпоративного управління [33, с. 48; 34, с. 87].

У науковій літературі система захисту підприємства від протиправних поглинань розглядається як багатоскладова структура, що охоплює правовий, фінансово-економічний, інформаційний, кадровий та реєстраційний блоки. В.В. Прохорова, Ю.В. Прохорова та О.О. Кучеренко розглядають управління економічною безпекою підприємства як інтегровану систему, де відсутність або слабкість навіть одного блоку суттєво підвищує загальну вразливість підприємства [35, с. 64].

Це означає, що оцінка захисту не може обмежуватися лише юридичними інструментами: необхідний комплексний погляд на всі рівні безпеки одночасно. В.С. Пономаренко та С.В. Кавун, аналізуючи концептуальні основи економічної безпеки, підкреслюють, що саме відсутність системності у побудові захисту є найпоширенішою причиною успішних рейдерських атак на малі та середні підприємства [36, с. 98].

Правовий блок захисту ТОВ «Трофімова» є першим і найбільш очевидним об'єктом аналізу.

Статут підприємства зареєстровано у 2009 році, і з того часу він суттєво не оновлювався, незважаючи на прийняття ключового антирейдерського законодавства - зокрема Закону України від 05.12.2019 № 340-IX «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії

рейдерству». Цей закон запровадив обов'язкове нотаріальне посвідчення договорів про відчуження корпоративних прав, однак на практиці захист від несанкціонованого перереєстрації корпоративних прав потребує не лише виконання законодавчих вимог, але й активних дій з боку самого підприємства.

Статут ТОВ «Трофімова» не містить спеціальних обмежувальних положень щодо відчуження частки єдиного учасника, не передбачає механізму переважного права, не встановлює будь-яких процедурних ускладнень для правочинів з корпоративними правами [23, с. 1]. Такий стан установчих документів фактично не створює жодних додаткових правових бар'єрів для рейдера і є серйозним недоліком у системі захисту.

Реєстраційна складова захисту також перебуває у незадовільному стані. Підприємство не здійснює моніторингу змін у Єдиному державному реєстрі юридичних осіб щодо власних корпоративних прав, що є одним із базових превентивних заходів в умовах поширення реєстраційного рейдерства.

Яструбецька Л. зазначає, що систематичний моніторинг реєстраційних змін дозволяє виявити несанкціоновані дії на ранніх стадіях, коли ще є можливість їх оскаржити та скасувати [13, с. 302].

Підприємство не скористалося механізмом нотаріального блокування корпоративних прав, тобто не уклало з нотаріусом відповідного договору, що ускладнював би будь-яке відчуження частки без безпосередньої участі власника. Зважаючи на те, що єдиним власником є одна фізична особа, яка теоретично може стати об'єктом тиску або психологічного примусу, відсутність таких запобіжників є суттєвою вразливістю [12, с. 9].

Фінансово-економічний блок захисту є найслабшим місцем підприємства і одночасно найбільш небезпечним. Як було показано в підрозділі 2.2, від'ємний власний капітал та критично висока кредиторська заборгованість є передумовами для реалізації одразу кількох рейдерських схем.

Проте не менш важливою є констатація того, що підприємство фактично не має жодних фінансових механізмів захисту від рейдерських атак. Резервний фонд відсутній, що позбавляє підприємство можливості оперативно погасити нову або скуплену рейдером заборгованість [24, с. 4; 25, с. 4].

Фінансова стратегія та план реструктуризації заборгованості не розроблені, тому підприємство не має дорожньої карти виходу з поточної боргової ситуації. С.М. Шкарлет підкреслює, що саме фінансова стійкість підприємства є першочерговим індикатором його захищеності, оскільки підприємство з позитивним власним капіталом та ліквідними активами є значно менш привабливим для рейдера [37, с. 189]. У випадку ТОВ «Трофімова» ситуація є протилежною: жоден із цих захисних чинників не присутній.

Інформаційна складова захисту підприємства також потребує критичної оцінки. У ТОВ «Трофімова» відсутні угоди про нерозголошення комерційної таємниці з персоналом, не запроваджено внутрішнього положення про конфіденційну інформацію, не визначено перелік відомостей, що становлять комерційну таємницю підприємства.

За таких умов будь-який працівник, у тому числі звільнений, може без правових наслідків передати зовнішньому агресору будь-яку інформацію про структуру власності, стан боргів, перелік контрагентів і зміст договорів. О.В. Мороз, Н.П. Карачина та А.А. Шиян зазначають, що захист інформаційного поля підприємства є невід'ємною складовою системи його економічної безпеки, а відсутність формалізованих процедур захисту конфіденційних відомостей фактично відкриває доступ до підприємства для рейдерської розвідки [34, с. 112].

Показово, що в умовах скорочення персоналу з 51 до 33 осіб цей ризик є особливо гострим: частина звільнених працівників потенційно незадоволена умовами розлучення з підприємством і може стати джерелом конфіденційних відомостей [5].

Кадровий блок захисту нерозривно пов'язаний з інформаційним, однак має й власні специфічні характеристики. На підприємстві відсутня служба безпеки або хоча б відповідальна особа, до функцій якої входило б забезпечення економічної безпеки.

Юридичний відділ також не передбачений в організаційній структурі підприємства: правова допомога залучається епізодично на умовах аутсорсингу. Це означає, що у разі раптової рейдерської атаки підприємство не матиме кваліфікованого юридичного захисту вже в перші, найкритичніші години і дні після її початку.

Т.Г. Васильців наголошує, що ефективна система захисту підприємства від зовнішніх загроз передбачає наявність постійно діючих внутрішніх механізмів безпеки, а не ситуативне реагування після настання загрозливих подій [33, с. 156]. У ТОВ «Трофімова» принцип постійно діючих механізмів не реалізований у жодному аспекті.

Окремої уваги заслуговує відсутність на підприємстві так званого «тривожного пакету» документів, тобто завірених копій ключових установчих документів, свідоцтв на право власності, зразків підписів керівника та власника, що зберігаються у безпечному місці поза межами основного офісу підприємства [11, с. 73].

За умов рейдерської атаки, яка нерідко супроводжується фізичним захопленням приміщень та вилученням оригіналів документів, наявність такого пакету є необхідною умовою для збереження юридичної дієздатності підприємства і можливості оперативно вжити правових заходів захисту.

ТОВ «Трофімова» не лише не має такого пакету, але й зберігає всі документи в одному місці без дублювання і резервування, що робить підприємство вразливим перед класичними схемами чорного рейдерства із силовим захопленням офісу. Т.Г. Васильців підкреслює, що документальна безпека є базовим рівнем антирейдерського захисту, відсутність якого унеможливорює ефективне функціонування всіх інших захисних заходів [33, с. 157].

Для комплексної систематизації результатів оцінки існуючих механізмів захисту ТОВ «Трофімова» складено зведену таблицю, яку наведено у таблиці 2.4. Оцінка стану кожного блоку захисту здійснюється за чотирирівневою шкалою: «задовільний» означає наявність і функціонування відповідних механізмів; «слабкий» наявність окремих елементів без системного підходу; «незадовільний» формальна наявність без реального захисного ефекту; «критичний» повна відсутність механізмів захисту при одночасній наявності відповідних загроз.

Таблиця 2.4. Оцінка існуючих механізмів антирейдерського захисту ТОВ «Трофімова»

Блок захисту	Наявний стан на підприємстві	Оцінка стану*	Основні недоліки
Правовий (корпоративний)	Статут ТОВ зареєстровано у 2009 р., не оновлювався відповідно до антирейдерського законодавства 2019 р. Договір про відчуження корпоративних прав не захищений нотаріально	Незадовільний	Статут не містить обмежень на відчуження частки; відсутнє положення про переважне право купівлі; не передбачено вимог до нотаріального посвідчення правочинів
Фінансово-економічний	Відсутня фінансова стратегія та план погашення заборгованості. Власний капітал від'ємний. Резервний фонд не сформовано	Критичний	Підприємство не має фінансових буферів для протидії раптовим вимогам кредиторів; відсутня система контролю над кредиторською заборгованістю
Інформаційний	Відсутні угоди про нерозголошення комерційної таємниці з персоналом. Немає внутрішнього положення про конфіденційну інформацію	Незадовільний	Конфіденційні відомості про структуру власності, контрагентів і борги доступні широкому колу працівників без контролю
Кадровий	Скорочення персоналу з 51 до 33 осіб без проведення заходів з мінімізації кадрових ризиків	Слабкий	Відсутні заходи із захисту інформації при звільненні; немає служби або відповідальної особи з безпеки
Реєстраційний	Корпоративні права зареєстровані на єдиного власника. Заходи захисту від несанкціонованих реєстраційних дій не вживались	Слабкий	Відсутнє нотаріальне блокування корпоративних прав; підприємство не моніторить зміни у реєстрах

Блок захисту	Наявний стан на підприємстві	Оцінка стану*	Основні недоліки
Судово-правовий (реактивний)	Юридичний відділ відсутній. Правова допомога залучається епізодично на аутсорсингу	Критичний	У разі рейдерської атаки підприємство не має ресурсів для оперативного судового захисту; відсутній «тривожний пакет» документів

Дані таблиці 2.4 засвідчують, що жоден із шести проаналізованих блоків захисту не отримав оцінки «задовільний». Два блоки: фінансово-економічний та судово-правовий, оцінено як «критичні», тобто такі, де механізми захисту фактично відсутні при одночасній наявності безпосередніх загроз. Два блоки: правовий та інформаційний, отримали оцінку «незадовільний», що означає наявність лише формальних документів без реального захисного ефекту. Ще два блоки: кадровий та реєстраційний, охарактеризовано як «слабкі». Такий розподіл оцінок свідчить про системну відсутність антирейдерського захисту на підприємстві, а не про окремі прогалини, які можна усунути точковими заходами.

Причини настільки незадовільного стану захисту є комплексними. По-перше, тривала збитковість підприємства протягом 2022–2024 років не залишала фінансових ресурсів для формування системи безпеки.

По-друге, одноосібна структура власності породжує ілюзію захищеності: власник може вважати, що за відсутності акціонерних конфліктів рейдерська атака є малоімовірною. Однак, як було показано в підрозділі 2.2, стовідсоткова концентрація власності не захищає від боргових схем захоплення, які є найбільш вірогідним вектором атаки на ТОВ «Трофімова».

По-третє, в умовах воєнного стану керівництво підприємства об'єктивно зосереджене на операційному виживанні бізнесу, залишаючи питання корпоративного захисту поза увагою [12, с. 7]. В.С. Пономаренко та С.В. Кавун зазначають, що саме у кризових ситуаціях підприємства найбільш вразливі до рейдерства, оскільки послаблений внутрішній контроль і нестача ресурсів полегшують агресору реалізацію атаки [36, с. 102].

Таким чином, оцінка існуючих механізмів захисту ТОВ «Трофімова» від протиправних поглинань дозволяє зробити однозначний висновок: комплексна система антирейдерського захисту на підприємстві фактично відсутня.

Підприємство не має ані правових бар'єрів у статуті, ані фінансових резервів, ані інформаційного захисту, ані кадрової служби безпеки, ані системи моніторингу реєстраційних змін. У поєднанні з критично слабким фінансовим станом та трьома факторами вразливості «високого» рівня, виявленими в підрозділі 2.2, відсутність захисних механізмів формує ситуацію, за якої підприємство є фактично беззахисним перед рейдерською атакою.

Водночас виявлені прогалини є конкретними і цілком усувними за умови розробки та послідовного впровадження комплексної системи антирейдерського захисту, що становитиме предмет третього розділу дослідження.

У другому розділі дослідження здійснено комплексний аналіз стану антирейдерського захисту ТОВ «Трофімова» на основі реальних фінансових даних за 2023 - 2025 роки. За результатами аналізу встановлено, що підприємство перебуває у критично низькому стані економічної безпеки з ознаками обережного фінансового оздоровлення у 2025 році.

Виявлено три фактори вразливості «високого» рівня: від'ємний власний капітал у розмірі мінус 12 075 тис. грн на кінець 2024 року, надвисока кредиторська заборгованість із строком погашення 637 днів та критично низька абсолютна ліквідність із залишком грошових коштів 1 тис. грн.

Ці фактори у поєднанні утворюють передумови для одночасної реалізації рейдерських схем через кредиторську заборгованість і фіктивне банкрутство. Оцінка існуючих механізмів захисту засвідчила їхню системну відсутність: жоден із шести проаналізованих блоків не отримав задовільної оцінки. Отримані результати є підставою для розробки конкретних

рекомендацій щодо формування комплексної системи антирейдерського захисту підприємства, що буде здійснено у третьому розділі.

РОЗДІЛ 3. НАПЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ АНТИРЕЙДЕРСЬКИХ МЕХАНІЗМІВ ТОВ «ТРОФІМОВА»

3.1. Правові та організаційні інструменти посилення антирейдерського захисту підприємства

Аналіз, здійснений у другому розділі дослідження, виявив системну відсутність антирейдерського захисту на ТОВ «Трофімова» та визначив конкретні прогалини у правовому, організаційному, фінансовому та інформаційному блоках безпеки підприємства.

Першочерговим завданням є зміцнення правового та організаційного підґрунтя захисту, оскільки саме ці інструменти є найбільш доступними для підприємства в умовах обмежених фінансових ресурсів і водночас здатні суттєво підвищити вартість рейдерської атаки для потенційного агресора.

Правовий захист підприємства від протиправних поглинань ґрунтується на двох взаємодоповнюючих принципах.

Перший полягає у максимальному ускладненні будь-яких корпоративних дій без безпосередньої участі законного власника, що унеможлиблює реєстраційне рейдерство.

Другий принцип передбачає підвищення вартості захоплення для агресора шляхом запровадження процедурних бар'єрів, подолання яких вимагає значних часових і фінансових витрат. Д.В. Кушерець наголошує, що ефективний правовий захист вимагає не лише виконання вимог чинного законодавства, але й активного використання всіх дозволених законом механізмів ускладнення доступу до корпоративних прав підприємства [21, с. 102].

Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії рейдерству» від 05.12.2019 № 340-IX надав підприємствам низку нових правових інструментів захисту, зокрема запровадив обов'язкове нотаріальне посвідчення договорів про відчуження корпоративних прав, якими ТОВ «Трофімова» досі не скористалося [38].

Першим і найбільш важливим правовим заходом є комплексне оновлення статуту ТОВ «Трофімова» з урахуванням сучасних вимог антирейдерського законодавства. Чинний статут підприємства, зареєстрований у 2009 році, не містить жодних спеціальних антирейдерських положень і потребує суттєвого доопрацювання. Відповідно до Закону України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» від 06.02.2018 № 2275-VIII, статут ТОВ може містити додаткові умови щодо порядку відчуження частки, зміни складу учасників та прийняття рішень органами управління [39].

На основі проведеного аналізу вразливостей підприємства запропоновано чотири ключові антирейдерські положення до статуту ТОВ «Трофімова», зміст яких систематизовано у таблиці 3.1.

Таблиця 3.1. Запропоновані антирейдерські положення до статуту ТОВ «Трофімова»

Положення статуту	Запропоноване формулювання	Антирейдерський ефект
Порядок відчуження частки учасника	Відчуження частки третім особам здійснюється з дотриманням переважного права учасників товариства та інших вимог, встановлених Законом України «Про Товариство з обмеженою та додатковою відповідальністю», за рішенням учасника може бути встановлена вимога нотаріального посвідчення, правочинів, зодо відчуження його частки	Унеможливорює реєстраційне рейдерство; вимога 30-денного строку дозволяє виявити атаку на ранній стадії
Зміна керівника товариства	Рішення про призначення та відкликання керівника товариства оформлюється відповідно до вимог чинного законодавства. Справжність підпису на рішення учасника засвідчується нотаріально у випадках, передбачених законом.	Виключає захоплення управління через підроблену довіреність або рішення несправжнього учасника
Порядок внесення змін до статуту	Зміни до статуту товариства вносяться та реєструються у порядку встановленому Законом України «Про Товариство з обмеженою та додатковою відповідальністю» та законодавством про державну реєстрацію юридичних осіб.	Запобігає реєстрації несанкціонованих змін через недобросовісного реєстратора або нотаріуса

Положення статуту	Запропоноване формулювання	Антирейдерський ефект
Місцезнаходження товариства та зберігання документів	Нотаріально засвідчені копії установчих та правовстановлюючих документів товариства зберігаються у резервному місці окремо від основного місця здійснення діяльності підприємства.	Виключає можливість захоплення оригіналів документів при силовому захопленні офісу підприємства

Важливим інструментом захисту корпоративних прав є використання механізмів, передбачених законодавством у сфері державної реєстрації юридичних осіб. Закон України «Про внесення змін до законодавчих актів України щодо протидії рейдерству» № 340-IX посилив вимоги до проведення реєстраційних дій та розширив можливості контролю власників за змінами в Єдиному державному реєстрі [38].

Для ТОВ «Трофімова» доцільним є використання сервісів моніторингу реєстраційних дій та нотаріального посвідчення документів у випадках, передбачених законодавством. Це сприятиме своєчасному виявленню спроб несанкціонованого внесення змін до відомостей про товариство та підвищить рівень захисту корпоративних прав підприємства[41].

Окремої уваги потребує правовий захист підприємства від рейдерських схем через механізм банкрутства, які, як було встановлено у підрозділі 2.2, є одними з найнебезпечніших для ТОВ «Трофімова».

Кодекс України з процедур банкрутства від 18.10.2018 № 2597-VIII встановлює, що заява про відкриття провадження у справі про банкрутство може бути подана кредитором лише за умови наявності безспірної заборгованості, яку боржник не оспорує [40]. Це означає, що правовою відповіддю підприємства на загрозу ініціювання банкрутства є активне оспорування будь-яких боргових вимог, навіть тих, що здаються очевидними.

У зв'язку з цим доцільним є проведення юридичного аудиту усієї наявної кредиторської заборгованості підприємства з метою виявлення вимог, строки позовної давності за якими сплинули, умови яких порушують чинне законодавство або які можуть бути оспорені з інших підстав. Своєчасне

оспорювання таких вимог позбавляє рейдера можливості використати їх для ініціювання банкрутства.

Паралельно із заходами щодо ускладнення правочинів з корпоративними правами необхідно запровадити систематичний моніторинг змін у Єдиному державному реєстрі юридичних осіб стосовно ТОВ «Трофімова».

Зміни до реєстру можна відстежувати через офіційний портал Міністерства юстиції України або сервіси-агрегатори реєстраційних даних – зокрема Clarity Project, OpenDataBot та YouControl.

Найбільш практичним рішенням є підключення автоматичних сповіщень через сервіс OpenDataBot, який надає безкоштовні повідомлення про реєстраційні дії щодо конкретної юридичної особи в режимі реального часу. Своєчасне виявлення несанкціонованих змін у реєстрі є критично важливим, оскільки для їхнього оскарження та скасування закон встановлює певні строки, а зволікання суттєво ускладнює захист. Л. Яструбецька наголошує, що саме оперативне реагування на ранніх стадіях атаки є запорукою успішного захисту підприємства [13, с. 302].

Одним із найбільш практичних організаційних заходів є формування так званого «тривожного пакету» документів підприємства.

Для ТОВ «Трофімова» такий пакет має включати нотаріально завірені копії статуту підприємства та всіх змін до нього, витяг з Єдиного державного реєстру, правовстановлюючі документи на майно та земельні ділянки, зразки підписів керівника та власника підприємства, а також актуальний перелік банківських рахунків та основних контрагентів.

Зберігатися він має у трьох примірниках: один у нотаріуса, другий у безпечному місці поза юридичною адресою підприємства, третій у особистому розпорядженні власника. Наявність такого пакету дозволяє підприємству зберегти юридичну дієздатність навіть у разі фізичного захоплення офісу та вилучення оригіналів документів [9, с. 347; 11, с. 73].

Інформаційна складова організаційного захисту потребує запровадження кількох взаємопов'язаних заходів. Відповідно до статті 505 Цивільного кодексу України, комерційна таємниця є інформацією, яка є секретною, має комерційну цінність та щодо якої вжито відповідних заходів для збереження її секретності [42].

Це означає, що без затвердженого переліку відомостей, що становлять комерційну таємницю, та без укладання відповідних угод з персоналом підприємство юридично позбавлене можливості притягнути до відповідальності осіб, що розголошують конфіденційну інформацію.

З огляду на це, доцільним є затвердження наказом керівника переліку відомостей, що становлять комерційну таємницю ТОВ «Трофімова», та укладання з усіма діючими працівниками доповнень до трудових договорів про нерозголошення з чітко визначеною відповідальністю.

При звільненні будь-якого працівника необхідно отримувати письмове підтвердження про повернення всіх документів та носіїв інформації підприємства. Т.Г. Васильців наголошує, що формалізація захисту комерційної таємниці через трудовий договір є одним із найбільш дієвих і найменш витратних інструментів захисту конфіденційної інформації підприємства [33, с. 158].

Важливим організаційним заходом, що не потребує фінансових витрат, є встановлення превентивних контактів з правоохоронними органами. Доцільним є підготовка та направлення до місцевого підрозділу Національної поліції та регіональної прокуратури письмового повідомлення про наявність потенційних загроз рейдерської атаки на підприємство з описом конкретних вразливостей та проханням взяти підприємство на профілактичний облік.

Такий превентивний крок документально фіксує позицію власника і ускладнює рейдеру формування юридичного обґрунтування захоплення. О.С. Юнін, С.І. Шевченко та В.С. Березняк підкреслюють, що превентивне звернення до правоохоронних органів різко підвищує правові ризики для агресора і знижує привабливість атаки [12, с. 30].

З урахуванням відсутності власного юридичного відділу доцільним є укладання постійного договору з юридичною компанією, що спеціалізується на корпоративному праві та захисті від рейдерства, на умовах абонентського обслуговування.

Такий підхід забезпечить підприємству доступ до кваліфікованої правової допомоги та оперативне реагування на можливі корпоративні конфлікти. Важливо, щоб відповідна юридична компанія була залучена до співпраці до виникнення кризової ситуації, оскільки пошук правового захисту вже під час активної атаки може суттєво ускладнити реалізацію захисних заходів.

Для забезпечення системності реалізації запропонованих заходів пропонується поетапний план їхнього впровадження.

На першому етапі, що має бути реалізований протягом перших 30 днів, необхідно укласти договір з юридичною компанією, підписати угоди про нерозголошення з персоналом, підключити автоматичний моніторинг змін у реєстрі та сформувати «тривожний пакет» документів.

На другому етапі, що охоплює другий та третій місяці, слід розробити та нотаріально посвідчити нову редакцію статуту, накласти нотаріальну заборону відчуження корпоративних прав та направити превентивне повідомлення до правоохоронних органів.

Протягом наступного кварталу необхідно провести юридичний аудит кредиторської заборгованості та затвердити перелік відомостей, що становлять комерційну таємницю. В.С. Пономаренко та С.В. Кавун підкреслюють, що навіть часткова реалізація антирейдерських заходів суттєво підвищує захищеність підприємства, оскільки рейдер оцінює сукупну складність атаки і при наявності значних правових бар'єрів нерідко обирає менш захищений об'єкт [36, с. 104].

3.2. Практичні рекомендації щодо формування комплексної системи антирейдерського захисту ТОВ «Трофімова»

Як було встановлено в ході аналізу вразливостей підприємства, найбільш небезпечними є фінансові ризики, від'ємний власний капітал, надвисока кредиторська заборгованість і відсутність абсолютної ліквідності.

Жоден правовий захід не здатен нейтралізувати ці ризики без паралельного фінансового оздоровлення підприємства. Тому формування комплексної системи антирейдерського захисту потребує практичних рекомендацій у фінансово-економічній сфері, а також рекомендацій щодо побудови системи раннього виявлення загроз і реагування на них.

Фінансова складова антирейдерського захисту є центральною у системі економічної безпеки підприємства. О.І. Барановський визначає фінансову безпеку підприємства як захищеність його фінансових інтересів від зовнішніх та внутрішніх загроз, що забезпечується через підтримку достатнього рівня ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості [43, с. 8].

Стосовно ТОВ «Трофімова», жоден із зазначених параметрів не відповідає прийнятному рівню: коефіцієнт покриття становив 0,743 при нормативі понад 2,0, коефіцієнт автономії є від'ємним, а залишок грошових коштів сягнув 1 тис. грн [26, с. 3].

Отже, підвищення рівня фінансової безпеки є одночасно і самостійною метою, і необхідною умовою ефективності всіх інших антирейдерських заходів. Конкретні фінансові заходи захисту систематизовано у таблиці 3.2.

Таблиця 3.2. План фінансових заходів антирейдерського захисту ТОВ «Трофімова»

Захід	Зміст заходу	Термін реалізації	Очікуваний ефект
Реструктуризація кредиторської заборгованості	Проведення переговорів з кредиторами щодо розстрочення та реструктуризації боргів; пріоритетне погашення найбільш ризикованих зобов'язань	1-6 місяців	Зниження ризику захоплення через кредиторську заборгованість; покращення КП та КАЛ
Формування резервного фонду	Щомісячне відрахування 5-10% від чистого прибутку до резервного фонду відповідно до ст. 14 Закону про ТОВ [39]	3 2025 р. постійно	Наявність ліквідного резерву для оперативного погашення рейдерських вимог

Захід	Зміст заходу	Термін реалізації	Очікуваний ефект
Управління дебіторською заборгованістю	Запровадження системи авансових платежів; включення до договорів штрафних санкцій за прострочення; регулярна звірка розрахунків з контрагентами	3-6 місяців	Скорочення строку погашення ДЗ з 357 до менш ніж 90 днів; покращення ліквідності
Оновлення матеріально-технічної бази	Поступове оновлення найбільш зношених основних засобів через лізинг або залучення інвестицій; пріоритет - виробниче обладнання	1-3 роки	Підвищення реальної вартості активів; зниження привабливості підприємства для рейдерів через активи-банкрут
Підвищення фінансової прозорості	Перехід на повністю легальні схеми розрахунків; публікація добровільної фінансової звітності на сайті підприємства; аудит	6-12 місяців	Підвищення довіри контрагентів і банків; зниження ризику маніпуляцій через тіньові зобов'язання

Найбільш пріоритетним фінансовим заходом є реструктуризація кредиторської заборгованості підприємства. За даними фінансової звітності, інші поточні зобов'язання на кінець 2024 року склали 33 502 тис. грн, а строк їхнього погашення сягнув 637 днів [25, с. 6].

Такий стан є класичною передумовою для рейдерської атаки через боргові механізми. Реструктуризація передбачає проведення переговорів з кожним суттєвим кредитором щодо перенесення строків погашення, конвертації короткострокових зобов'язань у довгострокові або отримання дисконту в обмін на гарантію погашення. В. М. Геєць та ін. зазначають, що управління борговим навантаженням є одним із ключових інструментів забезпечення фінансової стабільності підприємства і суттєво знижує його вразливість до зовнішніх загроз [44, с. 67].

Паралельно з реструктуризацією необхідно здійснити повну інвентаризацію кредиторської заборгованості з метою виявлення зобов'язань, строки позовної давності за якими сплинули.

Відповідно до статті 257 Цивільного кодексу України, загальна позовна давність становить три роки [42], тому значна частина старих боргів може підлягати списанню як безнадійна заборгованість.

Паралельно з реструктуризацією кредиторської заборгованості необхідно вжити заходів щодо прискорення надходження коштів від дебіторів. Строк погашення дебіторської заборгованості у 2025 році сягнув 357 днів, що є неприйнятним і свідчить про системні проблеми з управлінням розрахунками [26, с. 3].

Для виправлення ситуації доцільним є запровадження системи авансових платежів для нових контрагентів, включення до договорів штрафних санкцій за прострочення оплати у розмірі не менш як облікова ставка НБУ плюс 5 відсотків, а також регулярна звірка розрахунків з усіма дебіторами не рідше одного разу на місяць.

Для стимулювання дострокової оплати можна запропонувати постійним покупцям знижку у розмірі 1-2 відсотки від вартості договору за умови оплати протягом 10 днів від дати виставлення рахунку. Практична реалізація цих заходів дозволить скоротити строк погашення дебіторської заборгованості до рівня менш ніж 90 днів і суттєво покращити показники абсолютної та поточної ліквідності підприємства.

Важливим елементом комплексної системи антирейдерського захисту є побудова системи раннього виявлення рейдерських загроз. На практиці така система має являти собою перелік конкретних індикаторів, поява яких сигналізує про початок підготовки атаки.

На основі аналізу наукової літератури та виявлених вразливостей ТОВ «Трофімова» визначено такі індикатори раннього попередження для цього підприємства: несподіване звернення незнайомих осіб з пропозицією придбати борги підприємства або поступитися правом вимоги; незвичні запити від державних органів щодо документації підприємства поза плановими перевітками; поява у ЗМІ або соціальних мережах негативної інформації про підприємство або його власника; реєстраційні зміни у виписці

з Єдиного державного реєстру щодо ТОВ «Трофімова», ініційовані без відома власника; раптова активізація кредиторів з вимогами дострокового погашення боргів [9, с. 344-345].

Відповідальна особа з питань безпеки, призначення якої передбачене у підрозділі 3.1, має здійснювати щотижневий моніторинг цих індикаторів і доповідати власнику про будь-які підозрілі сигнали.

Невід'ємною частиною комплексної системи захисту є заздалегідь підготовлений план дій на випадок початку рейдерської атаки. О.А. Кириченко, М.П. Денисенко, В.С. Сідак та ін. наголошують, що підприємства, які мають заздалегідь розроблений антикризовий план дій, демонструють значно вищу здатність протистояти зовнішнім загрозам, оскільки уникають хаотичного реагування в умовах стресу [45, с. 203].

Такий план для ТОВ «Трофімова» має включати такі обов'язкові кроки: негайне повідомлення власником свого юридичного радника та отримання консультації щодо характеру атаки і доступних правових інструментів захисту; оперативне отримання виписки з Єдиного державного реєстру і перевірка наявності несанкціонованих змін; блокування будь-яких операцій з банківськими рахунками до з'ясування ситуації; подання заяви до правоохоронних органів з описом характеру атаки і переліком ймовірних порушень; початок оспорування будь-яких боргових вимог, пред'явлених у рамках атаки. Наявність такого плану у письмовому вигляді і його регулярне оновлення є суттєвою практичною перевагою в умовах реальної загрози.

Стратегічним напрямом підвищення захищеності ТОВ «Трофімова» є поступове відновлення позитивного власного капіталу та залучення нових інвестицій у розвиток підприємства.

В.І. Кириленко зазначає, що інвестиційна безпека підприємства є невід'ємною складовою загальної системи його економічної безпеки і виражається у здатності підприємства залучати капітал на прийнятних умовах для забезпечення свого розвитку [46, с. 56]. Для ТОВ «Трофімова» з від'ємним

власним капіталом залучення зовнішніх інвестицій є складним завданням, проте не неможливим.

Аграрний сектор Одеської області має значний потенціал з огляду на сприятливі природно-кліматичні умови і стратегічне розташування. Потенційними інвесторами можуть бути як вітчизняні агрохолдинги, зацікавлені у розширенні земельного банку та виробничих потужностей в регіоні, так і міжнародні агрофонди, що фінансують відновлення українського аграрного сектору в рамках повоєнного відбудовного процесу.

Залучення стратегічного інвестора, що придбає частку у підприємстві, водночас збільшить власний капітал і ускладнить рейдерську атаку, оскільки агресору доведеться мати справу вже не з одним власником, а з кількома.

Репутаційна складова антирейдерського захисту, потребує також конкретних практичних інструментів реалізації.

Найбільш доступними є підтримка актуальної і позитивної присутності підприємства у відкритих реєстрах і базах даних, своєчасне подання фінансової звітності та відкрита взаємодія з місцевою громадою та органами влади. Для сільськогосподарського підприємства, яке здійснює діяльність у конкретній громаді с. Молодіжне Одеського району, важливою є підтримка відносин з місцевою радою та участь у соціально значущих ініціативах регіону. Підприємство, що сприймається місцевою громадою і органами влади як важливий соціально-економічний суб'єкт, є значно менш вразливим до рейдерської атаки, оскільки рейдер у такому разі зустрічає додатковий суспільний опір [29, с. 118].

Підтримання такого іміджу не потребує суттєвих витрат і є цілком реалізованим для підприємства навіть у поточних умовах.

Р.І. Гринько зазначає, що ефективна система економічної безпеки підприємства є комплексною і охоплює одночасно превентивні, моніторингові та реактивні механізми захисту, жоден з яких не може бути ефективним у відриві від інших [47, с. 45]. Саме цей принцип покладено в основу сформованої системи антирейдерського захисту ТОВ «Трофімова».

Превентивні механізми: оновлення статуту, нотаріальне блокування, захист комерційної таємниці, управління заборгованістю. Моніторингові механізми: система індикаторів раннього виявлення, автоматичний моніторинг реєстру, регулярна фінансова звітність. Реактивні механізми: план дій при атаці, постійний юридичний супровід, превентивні контакти з правоохоронними органами. Комплексна взаємодія цих трьох рівнів захисту дозволяє суттєво підвищити захищеність підприємства навіть без значних фінансових вкладень.

3.3. Оцінка економічної ефективності запропонованих заходів

Оцінка економічної ефективності запропонованого комплексу антирейдерських заходів є завершальним етапом дослідження. Специфіка антирейдерського захисту полягає в тому, що його ефективність виражається передусім у відверненні потенційних збитків, а не у прямому фінансовому ефекті. Зіставлення витрат на впровадження заходів із можливими втратами у разі успішної рейдерської атаки дозволяє отримати чіткий кількісний орієнтир для прийняття управлінського рішення.

Витрати на впровадження антирейдерських заходів залежать від розміру бізнесу та обраної стратегії захисту. У середньому вони складаються з трьох основних складових. По-перше, аудит ризиків коштує від 10 000 до 50 000 грн залежно від масштабу підприємства та глибини перевірки, він охоплює аналіз установчих документів, оцінку вразливості корпоративної структури та правовий аналіз кредиторської заборгованості. По-друге, впровадження технічного та юридичного захисту потребує щонайменше 30 000 грн і включає оновлення статуту, нотаріальне блокування корпоративних прав, формування «тривожного пакету» документів та укладання договору на юридичний абонемент. По-третє, послуги моніторингу реєстраційних змін та поточного правового супроводу коштують від 5 000 грн на місяць, що на рік складає щонайменше 60 000 грн.

Стосовно ТОВ «Трофімова», враховуючи середній розмір підприємства та виявлені вразливості, орієнтовні витрати на впровадження антирейдерського захисту становлять: аудит ризиків 30 000 грн (одноразово); впровадження юридичного захисту (оновлення статуту, нотаріальне блокування, формування «тривожного пакету») 30 000 грн (одноразово); щомісячний моніторинг та юридичний абонемент 5 000 грн на місяць, або 60 000 грн на рік. Разом у першому році загальні витрати складуть 120 000 грн, а у наступних роках 60 000 грн щорічно.

Для зіставлення: чистий дохід ТОВ «Трофімова» за 2025 рік склав 19 640 тис. грн [26, с. 7], тобто витрати на антирейдерський захист у першому році становитимуть менш ніж 0,61 відсотка від річного доходу підприємства. В.О. Ткач, О.С. Камушков та В.О. Шевченко підкреслюють, що витрати на превентивні заходи захисту завжди є економічно виправданими, оскільки є на порядки меншими за витрати на ліквідацію наслідків реалізованих загроз [48, с. 30]. О.І. Барановський також зазначає, що витрати на забезпечення фінансової безпеки підприємства є виправданими, якщо вони є меншими за ймовірні збитки від реалізації загроз [43, с. 47].

Для розрахунку коефіцієнта ефективності необхідно оцінити потенційні збитки від успішної рейдерської атаки. Загальна вартість активів ТОВ «Трофімова» на кінець 2024 року становила 28 557 тис. грн [25, с. 4].

Відповідно до Закону України «Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність» від 12.07.2001 № 2658-III, оцінка майна при примусовому продажі здійснюється за ринковою вартістю, що у разі кризового стану підприємства, як правило, є суттєво нижчою від балансової [51].

При реалізації активів з дисконтом 50-60 відсотків прямі збитки власника складуть орієнтовно 14 000-17 000 тис. грн. Кримінальний кодекс України у статтях 206 та 206-2 передбачає кримінальну відповідальність за захоплення підприємства, проте практика засвідчує вкрай низький відсоток обвинувальних вироків, що означає фактичну неможливість відшкодування збитків через кримінальне судочинство [49].

З урахуванням непрямих збитків від втрати ділових зв'язків та витрат на судовий захист, сукупні потенційні збитки можна оцінити у діапазоні 18 000-22 000 тис. грн [9, с. 342-343]. При витратах на захист 120 тис. грн у першому році (або 60 тис. грн у наступних роках) коефіцієнт ефективності становить від 150 до 367 одиниць, тобто кожна витрачена гривня відвертає збитки у розмірі від 150 до понад 350 гривень. В.М. Геєць та ін. підкреслюють, що ефективність системи економічної безпеки вимірюється передусім величиною відвернених збитків [44, с. 68].

Додатковим правовим інструментом захисту є також можливість звернення до Антимонопольного комітету України у випадках, що містять ознаки антиконкурентних дій, відповідно до Закону України «Про захист економічної конкуренції» від 11.01.2001 № 2210-III [50].

Реалізація фінансових заходів матиме безпосередній позитивний вплив на ключові показники фінансової безпеки підприємства. Прогноз відповідних змін після реалізації запропонованих заходів наведено у таблиці 3.3.

Таблиця 3.3. Прогноз зміни показників фінансової безпеки ТОВ «Трофімова» після реалізації запропонованих заходів

Показник	Факт 2025 р.	Прогноз 2026 р.	Очікувана зміна
Коефіцієнт покриття (КП)	0,743	0,95–1,10	Скорочення поточних зобов'язань через реструктуризацію КЗ
Коефіцієнт абсолютної ліквідності (КАЛ)	0,000	0,05–0,08	Прискорення погашення ДЗ через аванси та штрафні санкції
Строк погашення ДЗ, днів	357	120–150	Система авансових платежів і штрафних санкцій у договорах
Строк погашення КЗ, днів	637	300–360	Реструктуризація найбільш ризикованих зобов'язань
Власний капітал, тис. грн	–12 048	–9 000...–10 000	Поступове зменшення від'ємного значення за рахунок прибутку

Прогнозується скорочення строку погашення дебіторської заборгованості з 357 до 120-150 днів, що безпосередньо підвищить абсолютну ліквідність підприємства і ліквідує один із трьох факторів вразливості «high» рівня. Скорочення строку погашення кредиторської заборгованості з 637 до 300-360 днів суттєво знизить привабливість підприємства для боргових рейдерських схем. О.А. Кириченко та ін. зазначають, що досягнення прийнятного рівня ліквідності є першим і найважливішим кроком у відновленні фінансової безпеки підприємства [45, с. 204].

Правові та організаційні заходи мають негайний захисний ефект і реалізуються протягом першого кварталу, тоді як фінансові заходи потребують 6-12 місяців. В.І. Кириленко підкреслює, що інвестиції у безпеку підприємства мають розглядатися як вкладення у збереження вартості бізнесу [46, с. 58]. Р.І. Гринько зазначає, що ефективна система економічної безпеки охоплює одночасно превентивні, моніторингові та реактивні механізми захисту [47, с. 45], що і реалізовано у запропонованій системі антирейдерського захисту ТОВ «Трофімова».

Таким чином, оцінка економічної ефективності запропонованих антирейдерських заходів підтверджує їхню доцільність. Витрати на захист у розмірі 120 тис. грн у першому році (або 60 тис. грн щорічно надалі) є мізерними порівняно з потенційними збитками у розмірі 18 000-22 000 тис. грн, а коефіцієнт ефективності становить від 150 до понад 367 одиниць. Реалізація запропонованого комплексу заходів дозволить ТОВ «Трофімова» суттєво підвищити рівень економічної безпеки і закласти підґрунтя для подальшого фінансового оздоровлення підприємства.

ВИСНОВКИ

Теоретичне дослідження засвідчило, що рейдерство в Україні є самостійним і системним явищем, що суттєво відрізняється від класичного недружнього поглинання, характерного для розвинених ринкових економік. В умовах слабкості правових інституцій, корупції у судовій та реєстраційній системах і незрілості ринку корпоративного контролю рейдерство набуло переважно кримінального або напівкримінального характеру. Саме тому для цілей дослідження прийнято вузьке визначення рейдерства, як сукупності цілеспрямованих дій, спрямованих на встановлення неправомірного контролю над підприємством або його активами всупереч волі законних власників, із застосуванням протиправних методів або методів, що балансують на межі законності, з використанням корупційних, інформаційних та силових інструментів впливу.

Систематизація форм і методів рейдерства дозволила встановити, що найбільшу загрозу для підприємств становлять ті схеми захоплень, де зовнішня правомірність дій агресора поєднується з протиправним умислом, зокрема кредитне та боргове рейдерство, захоплення через реєстраційні дії та схема фіктивного банкрутства. Визначено, що антирейдерський механізм є комплексною системою правових, організаційних, фінансово-економічних та інформаційних інструментів, яка функціонує одночасно на рівні підприємства і на державному рівні та є невіддільною складовою загальної системи економічної безпеки суб'єкта господарювання. Ефективність цього механізму визначається не наявністю окремих інструментів, а їхньою системністю, взаємоузгодженістю та своєчасністю застосування.

Аналіз господарської діяльності та рівня економічної безпеки ТОВ «Трофімова» за 2023-2025 роки засвідчив суперечливу динаміку: підприємство перебувало у глибокій фінансовій кризі протягом 2023-2024 років із чистими збитками 15 314 тис. грн та 10 569 тис. грн відповідно, від'ємним власним капіталом у розмірі -12 075 тис. грн на кінець 2024 року та незадовільними показниками ліквідності, і водночас демонструє ознаки

поступового оздоровлення у 2025 році перший чистий прибуток у розмірі 27 тис. грн, зростання рентабельності основної діяльності до 17,30 % та підвищення продуктивності праці до 595,15 тис. грн на особу.

Аналіз вразливості підприємства до рейдерських загроз виявив три фактори «високого» рівня: від'ємний власний капітал, надвисоку кредиторську заборгованість зі строком погашення 637 днів та критично низьку абсолютну ліквідність із залишком грошових коштів 1 тис. грн. Ці фактори у поєднанні утворюють класичні передумови для одночасної реалізації рейдерських схем через кредиторську заборгованість і фіктивне банкрутство. Виявлено також чотири фактори «середнього» рівня: прогресуючий знос основних засобів (коефіцієнт зносу 83 %), надвисока дебіторська заборгованість зі строком погашення 357 днів, стовідсоткова концентрація власності в одного засновника та скорочення персоналу на 35,3 % протягом аналізованого періоду. Особливу небезпеку становить синергія виявлених ризиків: їхнє поєднання відкриває можливість для скоординованої рейдерської атаки, протистояти якій підприємство у поточному стані практично не здатне.

Оцінка існуючих механізмів захисту ТОВ «Трофімова» засвідчила їхню системну відсутність: жоден із шести проаналізованих блоків - правового, фінансово-економічного, інформаційного, кадрового, реєстраційного та судово-правового - не отримав задовільної оцінки. Два блоки визнано «критичними», два - «незадовільними», ще два - «слабкими». Підприємство не оновлювало статут відповідно до антирейдерського законодавства 2019 року, не здійснює моніторингу реєстраційних змін, не має угод про нерозголошення комерційної таємниці з персоналом, резервного фонду, постійного юридичного супроводу та «тривожного пакету» документів. Причинами такого стану є тривала збитковість підприємства, ілюзія захищеності через одноосібну структуру власності та зосередженість керівництва на операційному виживанні в умовах воєнного стану.

На основі отриманих результатів сформовано комплексну систему антирейдерського захисту ТОВ «Трофімова», що охоплює три взаємопов'язані

групи заходів. У правовій та організаційній сфері запропоновано оновлення статуту підприємства з включенням чотирьох антирейдерських положень, укладання договору про нотаріальну заборону відчуження корпоративних прав, формування «тривожного пакету» документів у трьох примірниках, запровадження автоматичного моніторингу реєстраційних змін через сервіс OpenDataBot, проведення юридичного аудиту кредиторської заборгованості, укладання договору на юридичний абонемент вартістю 6 500 грн на місяць та встановлення превентивних контактів з правоохоронними органами.

У фінансово-економічній сфері ключовими заходами є реструктуризація кредиторської заборгованості шляхом переговорів з кредиторами щодо розстрочення та конвертації короткострокових зобов'язань у довгострокові, прискорення погашення дебіторської заборгованості через запровадження авансових платежів і штрафних санкцій за прострочення, формування резервного фонду шляхом щомісячних відрахувань 5-10 % від чистого прибутку та залучення стратегічного інвестора для відновлення позитивного власного капіталу. Розроблено систему індикаторів раннього виявлення рейдерських загроз та покроковий план дій на випадок початку атаки.

Оцінка економічної ефективності запропонованих заходів підтвердила їхню беззаперечну доцільність. Загальні витрати на антирейдерський захист становлять 120 тис. грн у першому році та 60 тис. грн щорічно надалі, менш ніж 0,61 % від річного доходу підприємства. Потенційні збитки від успішної рейдерської атаки оцінено у діапазоні 18 000 - 22 000 тис. грн з урахуванням реалізації активів з дисконтом та непрямих втрат. Коефіцієнт ефективності становить від 150 до понад 367 одиниць, тобто кожна витрачена на захист гривня відвертає збитки від 150 до понад 350 гривень. Реалізація фінансових заходів дозволить скоротити строк погашення дебіторської заборгованості з 357 до 120-150 днів, строк погашення кредиторської заборгованості з 637 до 300-360 днів, підвищити коефіцієнт покриття з 0,743 до 0,95-1,10.

Загальний висновок дослідження підтверджує, що ТОВ «Трофімова» є підприємством із критично низьким рівнем антирейдерського захисту та

наявністю безпосередніх передумов для реалізації рейдерської атаки. Водночас виявлені прогалини є конкретними і цілком усувними за умови послідовного впровадження розробленої системи заходів. Власний внесок автора полягає у побудові матриці рейдерських ризиків підприємства за восьми факторами вразливості з диференційованою тріступеневою оцінкою ступеня загрози, розробці поетапного плану правових та організаційних заходів, адаптованого до реального фінансового стану підприємства в умовах воєнного часу, а також у кількісній оцінці економічної ефективності запропонованої системи захисту на основі реальних фінансових даних.

Реалізація запропонованого комплексу антирейдерських заходів сприятиме зміцненню економічної безпеки ТОВ «Трофімова», підвищенню його інвестиційної привабливості та створенню умов для стабільного розвитку підприємства в умовах сучасних економічних викликів і воєнної нестабільності. Окремі методологічні підходи, зокрема матриця рейдерських ризиків та система індикаторів раннього виявлення загроз, можуть бути використані іншими суб'єктами господарювання аграрного сектору для самостійної оцінки рівня антирейдерського захисту та розробки власних захисних механізмів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Радванська Н. В. Рейдерство як загроза економічній безпеці підприємства та держави. Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. 2011. № 2, Т. 1. С. 204-207.
2. Живко З. Б. Рейдерство в Україні: соціально-економічний аспект : монографія. Львів : Ліга прес, 2012. 304 с.
3. Згадова Н. С., Рогатіна Л. П., Губко В. І. Рейдерство в Україні - загроза економічній безпеці підприємств. Економічний простір. 2020. № 159. С. 49-53.
4. Молодецький С. С. Рейдерство в Україні як загроза підприємницькій діяльності. Глобальні та національні проблеми економіки. 2015. Вип. 5. С. 524-528.
5. Бабіна Н. О. Рейдерство як загроза економічній безпеці підприємства. Вісник Київського національного університету технологій та дизайну. 2016. № 4. С. 1-9.
6. Паламарчук Г., Венгер Л. Особливості рейдерства в Україні та політика його подолання. Економіка України. 2007. № 9. С. 24-35.
7. Варналій З. С., Мазур І. І. Рейдерство в Україні: передумови та шляхи подолання. Стратегічні пріоритети. 2007. № 2 (3). С. 129-136.
8. Бабич Т. Рейдерство в Україні - загроза національній безпеці. Віче. 2010. № 14. С. 2-5.
9. Сабецька Т. І. Механізми протидії рейдерству як складова формування стратегії економічної безпеки підприємства. Економіка і суспільство. 2017. № 8. С. 342-348.
10. Біляк Я. В. Причини зростання масштабів рейдерських захоплень в Україні: причини виникнення, типи і види рейдерських схем. Інвестиції: практика та досвід. 2013. № 12. С. 45-48.
11. Пустовіт А. В. Правова характеристика рейдерства та механізмів протидії. Право та інноваційне суспільство. 2018. № 2 (11). С. 71-74.

12. Запобігання рейдерству працівниками Національної поліції України : методичні рекомендації / Юнін О. С. та ін. Дніпро : ДДУВС, 2023. 52 с.
13. Яструбецька Л. Методи протидії рейдерству в Україні. Вісник Львівського університету. Серія економічна. 2019. Вип. 57. С. 298-304.
14. Копитко М. І. Рейдерство як проблема для функціонування бізнесу в Україні. Вісник Одеського національного університету імені І. І. Мечникова. 2013. Т. 18. Вип. 4/2. С. 78-81.
15. Андрушків Б. М., Малюта Л. Я. Економічна та майнова безпека бізнесу : навч. посіб. Тернопіль : ФОП Паляниця В. А., 2016. 180 с.
16. Самойленко І. О. Механізми забезпечення економічної безпеки соціально-економічної системи на трансформаційному етапі розвитку України. Current scientific goals, approaches and challenges : зб. наук. пр. «SCIENTIA». Dresden, 2024. С. 75-83.
17. Слухання Комітету Верховної Ради України з питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності «Удосконалення законодавства та шляхи подолання рейдерства через посилення реагування правоохоронних органів». Київ, 17 вересня 2008 р. URL: <https://rada.gov.ua>.
18. Мойсеєнко І. П., Марченко О. М. Управління фінансово-економічною безпекою підприємства : навч. посіб. Львів, 2011. 380 с.
19. Живко З. Б. Рейдерство: фермент ринкової економіки : монографія. Львів : Ліга-Прес, 2009. 270 с.
20. Тіньова економіка: сутність, особливості та шляхи легалізації / за ред. З. С. Варналія. Київ : НІСД, 2006. 576 с.
21. Кушерець Д. В. Правова політика протидії рейдерству. Науковий вісник Чернівецького університету. Серія: Правознавство. 2013. Вип. 644. С. 101-104.
22. Мельниченко О. А., Пушкарьова В. І. Протидія рейдерству як складова державної політики щодо економічної безпеки. Актуальні проблеми державного управління. 2015. № 1 (47). С. 102-109.

23. Довідка про компанію ТОВ «Трофімова» (ЄДРПОУ 36718696). Clarity Project. URL: <https://clarity-project.info/edr/36718696> (дата звернення: 06.02.2025).
24. Фінансова звітність ТОВ «Трофімова» за 2023 рік. Clarity Project. URL: <https://clarity-project.info/edr/36718696> (дата звернення: 21.02.2024).
25. Фінансова звітність ТОВ «Трофімова» за 2024 рік. Clarity Project. URL: <https://clarity-project.info/edr/36718696> (дата звернення: 17.02.2025).
26. Фінансова звітність ТОВ «Трофімова» за 2025 рік. Clarity Project. URL: <https://clarity-project.info/edr/36718696> (дата звернення: 25.01.2026).
27. Лещук Г. В. Економічна безпека підприємства: інвестиційний вимір. Економічний аналіз. 2014. Т. 15, № 3. С. 64-71.
28. Таращанська О. Б. Державна протидія рейдерству в корпоративному секторі економіки України. Державне управління: теорія та практика. 2010. № 2. URL: <http://www.academy.gov.ua/ej/ej12/txts/10tobseu.pdf>.
29. Москаленко С. М. Рейдерство: загальна характеристика, окреслення проблеми та шляхи боротьби. Юридичний журнал. 2007. № 3. С. 117-119.
30. Касараба Ю. Я., Баліна С. Н. Правові заходи протидії незаконному поглинанню підприємств (рейдерству): міжнародний досвід. Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. 2011. № 3. С. 44-53.
31. Колесник М. А. Зарубіжний досвід протидії рейдерству та можливості його використання в Україні. Право і безпека. 2010. № 5 (37). С. 11-16.
32. Єфименко А. О. Рейдерство або ринок контролю. Юридичний журнал. 2008. № 11. С. 116-122.
33. Васильців Т. Г. Економічна безпека підприємництва України: стратегія та механізми зміцнення : монографія. Львів : Арал, 2008. 384 с.
34. Мороз О. В., Карачина Н. П., Шиян А. А. Концепція економічної безпеки сучасного підприємства : монографія. Вінниця : ВНТУ, 2011. 241 с.

35. Прохорова В. В., Прохорова Ю. В., Кучеренко О. О. Управління економічною безпекою підприємств : монографія. Харків : УкрДАЗТ, 2010. 282 с.
36. Пономаренко В. С., Кавун С. В. Концептуальні основи економічної безпеки : монографія. Харків : ХНЕУ, 2008. 256 с.
37. Шкарлет С. М. Економічна безпека підприємства: інноваційний аспект : монографія. Київ : Книжкове видавництво НАУ, 2007. 436 с.
38. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії рейдерству : Закон України від 05.12.2019 р. № 340-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/340-20>.
39. Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю : Закон України від 06.02.2018 р. № 2275-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2275-19>.
40. Кодекс України з процедур банкрутства від 18.10.2018 р. № 2597-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19>.
41. Про нотаріат : Закон України від 02.09.1993 р. № 3425-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3425-12>.
42. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.
43. Барановський О. І. Фінансова безпека в Україні (методологія оцінки та механізми забезпечення) : монографія. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2004. 759 с.
44. Гєєць В. М., Кизим М. О., Клебанова Т. С., Черняк Т. С. Моделювання економічної безпеки: держава, регіон, підприємство : монографія. Харків : ВД «ІНЖЕК», 2006. 240 с.
45. Економічна безпека суб'єктів господарської діяльності в умовах глобальної фінансової кризи : монографія / Кириченко О. А. та ін. ; за заг. ред. О. А. Кириченка. Київ : ІМБ Університету «КРОК», 2010. 412 с.
46. Кириленко В. І. Інвестиційна складова економічної безпеки : монографія. Київ : КНЕУ, 2005. 232 с.

47. Страхування в системі економічної безпеки : монографія / кол. авт. ; керівник авт. кол. проф. Р. І. Гринько. Львів : ЛьвДУВС, 2008. 328 с.
48. Ткач В. О., Камушков О. С., Шевченко В. О. Фінансова безпека підприємства: організаційно-економічний механізм керування податковими зобов'язаннями підприємств : монографія. Запоріжжя, 2011. 168 с.
49. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.
50. Про захист економічної конкуренції : Закон України від 11.01.2001 р. № 2210-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2210-14>.
51. Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні : Закон України від 12.07.2001 р. № 2658-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2658-14>.

ДОДАТКИ

Фінансова звітність за 2023 рік

ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ
"ТРОФІМОВА" ОДЕСЬКА ОБЛ., ОДЕСЬКИЙ Р-Н, С. МОЛОДІЖНЕ,
ВУЛ. НОВОСЕЛІВ, БУД. 1-
А, КОРП. 1, 4
(ТОВ "ТРОФІМОВА")
Код за ЄДРПОУ: [36718696](#)

Дата звіту	21.02.2024
Період	2023 рік, 12 міс
Бухгалтер	Ященко Вячеслав Васильович
КАТОТТГ	UA51100070010049456
Кількість працівників	51

Баланс (Звіт про фінансовий стан)

Актив

Назва рядка	Код рядка	На початок звітного періоду, тис. грн	На кінець звітного періоду, тис. грн
I. Необоротні активи Нематеріальні активи	1000	1.00	1.00
первісна вартість	1001	33.00	33.00
накопичена амортизація	1002	32.00	32.00
Незавершені капітальні інвестиції	1005	50.00	50.00
Основні засоби	1010	2 612.00	1 963.00
первісна вартість	1011	5 549.00	5 564.00
знос	1012	2 937.00	3 601.00

Інвестиційна нерухомість	1015	0.00
первісна вартість	1016	0.00

Назва рядка	Код рядка	На початок звітнього періоду, тис. грн	На кінець звітнього періоду, тис. грн
знос	1017	0.00	
Довгострокові біологічні активи	1020	0.00	
первісна вартість	1021	0.00	
накопичена амортизація	1022	0.00	
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0.00	
інші фінансові інвестиції	1035	0.00	
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0.00	
Відстрочені податкові активи	1045	0.00	
Гудвіл	1050	0.00	
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0.00	
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0.00	
Інші необоротні активи	1090	0.00	
Усього за розділом I	1095	2 663.00	2 014.00
II. Оборотні активи Запаси	1100	8 186.00	9 082.00
Виробничі запаси	1101	860.00	794.00

Незавершене виробництво	1102	6 670.00	8 210.00
Готова продукція	1103	636.00	57.00
Товари	1104	20.00	21.00
Поточні біологічні активи	1110	0.00	

Назва рядка	Код рядка	На початок звітнього періоду, тис. грн	На кінець звітнього періоду, тис. грн
Депозити перестрахування	1115	0.00	
Векселі одержані	1120	0.00	
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	838.00	3 152.00
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	3 073.00	2 162.00
з бюджетом	1135	221.00	190.00
у тому числі з податку на прибуток	1136	0.00	
з нарахованих доходів	1140	0.00	
із внутрішніх розрахунків	1145	0.00	
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	14 247.00	14 322.00
Поточні фінансові інвестиції	1160	0.00	
Гроші та їх еквіваленти	1165	399.00	1 169.00
Готівка	1166	0.00	
Рахунки в банках	1167	399.00	1 169.00
Витрати майбутніх періодів	1170	397.00	328.00

Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0.00
у тому числі в: резервах довгострокових зобов'язань	1181	0.00
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0.00
резервах незароблених премій	1183	0.00
інших страхових резервах	1184	0.00

Назва рядка	Код рядка	На початок звітного періоду, тис. грн	На кінець звітного періоду, тис. грн
Інші оборотні активи	1190	359.00	731.00
Усього за розділом II	1195	27 720.00	31 136.00
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0.00	
Баланс	1300	30 383.00	33 150.00

Пасив

Назва рядка	Код рядка	На початок звітного періоду, тис. грн	На кінець звітного періоду, тис. грн
I. Власний капітал Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	3 750.00	3 750.00
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0.00	
Капітал у дооцінках	1405	17.00	17.00

Додатковий капітал	1410	0.00	
Емісійний дохід	1411	0.00	
Накопичені курсові різниці	1412	0.00	
Резервний капітал	1415	0.00	
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	13 680.00	-5 273.00
Неоплачений капітал	1425	0.00	
Вилучений капітал	1430	0.00	
Інші резерви	1435	0.00	
Усього за розділом I	1495	17 447.00	-1 506.00

Назва рядка	Код рядка	На початку звітнього періоду тис. грн	На кінець звітнього періоду тис.грн
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення Відстрочені податкові зобов' язання	1500	0.00	
Пенсійні зобов'язання	1505	0.00	
Довгострокові кредити банків	1510	0.00	
Інші довгострокові зобов'язання	1515	0.00	
Довгострокові забезпечення	1520	0.00	
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0.00	
Цільове фінансування	1525	0.00	
Благодійна допомога	1526	0.00	

Страхові резерви	1530	0.00	
у тому числі: резерв довгострокових зобов'язань	1531	0.00	
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	0.00	
резерв незароблених премій	1533	0.00	
інші страхові резерви	1534	0.00	
Інвестиційні контракти	1535	0.00	
Призовий фонд	1540	0.00	
Резерв на виплату джек-поту	1545	0.00	
Усього за розділом II	1595	0.00	0.00
Ш. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	0.00	
Векселі видані	1605	0.00	

Назва рядка	Код рядка	На початку звітнього періоду тис. грн	На кінець звітнього періоду тис.грн
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	0.00	
товари, роботи, послуги	1615	110.00	1 573.00
розрахунками з бюджетом	1620	165.00	437.00
у тому числі з податку на прибуток	1621	0.00	
розрахунками зі страхування	1625	20.00	73.00
розрахунками з оплати праці	1630	-39.00	232.00
за одержаними авансами	1635	2 559.00	5 621.00
за розрахунками з учасниками	1640	0.00	
із внутрішніх розрахунків	1645	0.00	
за страховою діяльністю	1650	0.00	
Поточні забезпечення	1660	1 217.00	1 417.00
Доходи майбутніх періодів	1665	0.00	
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0.00	
Інші поточні зобов'язання	1690	8 904.00	25 303.00
Усього за розділом III	1695	12 936.00	34 656.00
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0.00	
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0.00	

Баланс	1900	30 383.00	33 150.00
--------	------	-----------	-----------

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
Фінансові результати

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	14 078.00	18 241.00
Чисті зароблені страхові премії	2010		0.00
Премії підписані, валова сума	2011		0.00
Премії, передані у перестраховування	2012		0.00
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013		0.00
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014		0.00
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	21 354.00	26 297.00
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070		0.00
збиток	2095	7 276.00	8 056.00
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105		0.00

Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110		0.00
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111		0.00
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112		0.00
Інші операційні доходи	2120	3 380.00	3 340.00
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121		0.00

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис.грн
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122		0.00
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123		0.00
Адміністративні витрати	2130	5 252.00	4 216.00
Витрати на збут	2150	1 592.00	1 129.00
Інші операційні витрати	2180	4 602.00	4 505.00
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181		0.00
Витрат від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182		0.00
збиток	2195	15 342.00	14 566.00

Дохід від участі в капіталі	2200		0.00
Інші фінансові доходи	2220	13.00	2.00
Інші доходи	2240	15.00	2.00
Дохід від благодійної допомоги	2241		0.00
Фінансові витрати	2250		0.00
Втрати від участі в капіталі	2255		0.00
Інші витрати	2270		0.00
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275		0.00
збиток	2295	15 314.00	14 562.00
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300		0.00

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис.грн
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305		0.00
збиток	2355	15 314.00	14 562.00

Сукупний дохід

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
-------------	--------------	---	--

Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400		0.00
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405		0.00
Накопичені курсові різниці	2410		0.00
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415		0.00
Інший сукупний дохід	2445		0.00
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	0.00	0.00
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455		0.00
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	0.00	0.00
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	-15 314.00	-14 562.00

Елементи операційних витрат

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Матеріальні затрати	2500	11 760.00	11 722.00
Витрати на оплату праці	2505	7 609.00	7 072.00
Відрахування на соціальні заходи	2510	1 656.00	1 521.00
Амортизація	2515	664.00	676.00
Інші операційні витрати	2520	10 991.00	13 299.00
Разом	2550	32 680.00	34 290.00

Розрахунок показників прибутковості акцій

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, грн	За аналогічний період попереднього року, грн
Дивіденди на одну просту акцію	2650		0.00

Звіт про рух грошових коштів (за прямим методом)

Рух коштів у результаті операційної діяльності

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, грн	За аналогічний період попереднього року, грн
Надходження від: Реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	3000	43 297.00	50 416.00
Повернення податків і зборів	3005		0.00

у тому числі податку на додану вартість	3006	0.00
Цільового фінансування	3010	0.00

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, грн	За аналогічний період попереднього року, грн
Надходження від отримання субсидій, дотацій	3011		0.00
Надходження авансів від покупців і замовників	3015	8 686.00	2 863.00
Надходження від повернення авансів	3020	79.00	50.00
Надходження від відсотків за залишками коштів на поточних рахунках	3025		0.00
Надходження від боржників неустойки (штрафів, пені)	3035		0.00
Надходження від операційної оренди	3040		0.00
Надходження від отримання роялті, авторських винагород	3045		0.00
Надходження від страхових премій	3050		0.00
Надходження фінансових установ від повернення позик	3055		0.00
Інші надходження	3095	91.00	46.00
Витрачання на оплату: Товарів (робіт, послуг)	3100	6 306.00	11 751.00
Праці	3105	5 765.00	6 115.00
Відрахувань на соціальні заходи	3110	1 612.00	1 624.00
Зобов'язань з податків і зборів	3115	2 489.00	2 971.00

Витрачання на оплату зобов'язань з податку на прибуток	3116		0.00
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на додану вартість	3117	1.00	0.00
Витрачання на оплату зобов'язань з інших податків і зборів	3118	2 487.00	2 971.00

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, грн	За аналогічний період попереднього року, грн
Витрачання на оплату авансів	3135	10 002.00	8 492.00
Витрачання на оплату повернення авансів	3140	21 596.00	11 736.00
Витрачання на оплату цільових внесків	3145		0.00
Витрачання на оплату зобов'язань за страховими контрактами	3150		0.00
Витрачання фінансових установ на надання позик	3155		0.00
Інші витрачання	3190	224.00	151.00
Чистий рух коштів від операційної діяльності	3195	4 159.00	10 535.00

Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, грн	За аналогічний період попереднього року, грн
Надходження від реалізації: фінансових інвестицій	3200		0.00

необоротних активів	3205		0.00
Надходження від отриманих: відсотків	3215	14.0 0	2.00
дивідендів	3220		0.00
Надходження від деривативів	3225		0.00
Надходження від погашення позик	3230		0.00
Надходження від вибуття дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці	3235		0.00

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, грн	За аналогічний період попереднього року, грн
Інші надходження	3250		0.00
Витрачання на придбання: фінансових інвестицій	3255		0.00
необоротних активів	3260		0.00
Виплати за деривативами	3270		0.00
Витрачання на надання позик	3275		0.00
Витрачання на придбання дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці	3280		0.00
Інші платежі	3290		0.00
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	3295	14.0 0	2.00

Рух коштів у результаті фінансової діяльності

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, грн	За аналогічний період попереднього року, грн
Надходження від: Власного капіталу	3300		0.00
Отримання позик	3305		0.00
Надходження від продажу частки в дочірньому підприємстві	3310		0.00
Інші надходження	3340		0.00
Витрачання на: Викуп власних акцій	3345		0.00
Погашення позик	3350		0.00
Сплату дивідендів	3355	3 403.00	9 393.00

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, грн	За аналогічний період попереднього року, грн
Витрачання на сплату відсотків	3360		0.00
Витрачання на сплату заборгованості з фінансової оренди	3365		0.00
Витрачання на придбання частки в дочірньому підприємстві	3370		0.00
Витрачання на виплати неконтрольованим часткам у дочірніх підприємствах	3375		0.00
Інші платежі	3390		1 250.00
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	3395	-3 403.00	-10 643.00

Чистий рух грошових коштів за звітний період	3400	770.00	-106.00
Залишок коштів на початок року	3405	399.00	505.00
Вплив зміни валютних курсів на залишок коштів	3410		0.00
Залишок коштів на кінець року	3415	1 169.00	399.00

Фінансова звітність за 2024 рік

ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ
"ТРОФІМОВА" ОДЕСЬКА ОБЛ., ОДЕСЬКИЙ Р-Н, С. МОЛОДІЖНЕ,
ВУЛ. НОВОСЕЛІВ, БУД. 1-
А, КОРП. 1, 4
(ТОВ "ТРОФІМОВА")
Код за ЄДРПОУ: [36718696](#)

Дата звіту	17.02.2025
Період	2024 рік, 12 міс
Бухгалтер	Ященко Вячеслав Васильович
КАТОТТГ	UA51100070010049456
Кількість працівників	40

Баланс (Звіт про фінансовий стан)

Актив

Назва рядка	Код рядка	На початок звітного періоду, тис. грн	На кінець звітного періоду, тис. грн
I. Необоротні активи Нематеріальні активи	1000	1.00	1.00
первісна вартість	1001	33.00	33.00
накопичена амортизація	1002	32.00	32.00
Незавершені капітальні інвестиції	1005	50.00	50.00
Основні засоби	1010	1 963.00	1 284.00
первісна вартість	1011	5 564.00	5 506.00
знос	1012	3 601.00	4 222.00

Інвестиційна нерухомість	1015	0.00
первісна вартість	1016	0.00

Назва рядка	Код рядка	На початок звітнього періоду, тис. грн	На кінець звітнього періоду, тис. грн
знос	1017	0.00	
Довгострокові біологічні активи	1020	0.00	
первісна вартість	1021	0.00	
накопичена амортизація	1022	0.00	
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0.00	
інші фінансові інвестиції	1035	0.00	
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0.00	
Відстрочені податкові активи	1045	0.00	
Гудвіл	1050	0.00	
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0.00	
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0.00	
Інші необоротні активи	1090	0.00	
Усього за розділом I	1095	2 014.00	1 335.00
II. Оборотні активи Запаси	1100	9 082.00	6 965.00
Виробничі запаси	1101	794.00	1 580.00

Незавершене виробництво	1102	8 210.00	5 334.00
Готова продукція	1103	57.00	51.00
Товари	1104	21.00	
Поточні біологічні активи	1110	0.00	

Назва рядка	Код рядка	На початок звітнього періоду, тис. грн	На кінець звітнього періоду, тис. грн
Депозити перестрахування	1115	0.00	
Векселі одержані	1120	0.00	
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	3 152.00	3 141.00
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	2 162.00	1 731.00
з бюджетом	1135	190.00	511.00
у тому числі з податку на прибуток	1136	0.00	
з нарахованих доходів	1140	0.00	
із внутрішніх розрахунків	1145	0.00	
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	14 322.00	14 189.00
Поточні фінансові інвестиції	1160	0.00	
Гроші та їх еквіваленти	1165	1 169.00	42.00
Готівка	1166	0.00	
Рахунки в банках	1167	1 169.00	42.00
Витрати майбутніх періодів	1170	328.00	388.00

Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0.00
у тому числі в: резервах довгострокових зобов'язань	1181	0.00
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0.00
резервах незароблених премій	1183	0.00
інших страхових резервах	1184	0.00

Назва рядка	Код рядка	На початок звітного періоду, тис. грн	На кінець звітного періоду, тис. грн
Інші оборотні активи	1190	731.00	255.00
Усього за розділом II	1195	31 136.00	27 222.00
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0.00	
Баланс	1300	33 150.00	28 557.00

Пасив

Назва рядка	Код рядка	На початок звітного періоду, тис. грн	На кінець звітного періоду, тис. грн
I. Власний капітал Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	3 750.00	3 750.00
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0.00	
Капітал у дооцінках	1405	17.00	17.00

Додатковий капітал	1410	0.00	
Емісійний дохід	1411	0.00	
Накопичені курсові різниці	1412	0.00	
Резервний капітал	1415	0.00	
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	-5 273.00	-15 842.00
Неоплачений капітал	1425	0.00	
Вилучений капітал	1430	0.00	
Інші резерви	1435	0.00	
Усього за розділом I	1495	-1 506.00	-12 075.00

Назва рядка	Код рядка	На початок кінець звітної го періоду, тис. грн грн	На звітно періо тис.
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення Відстрочені податкові зобов'язання	1500	0.00	
Пенсійні зобов'язання	1505	0.00	
Довгострокові кредити банків	1510	0.00	
Інші довгострокові зобов'язання	1515	0.00	
Довгострокові забезпечення	1520	0.00	
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0.00	
Цільове фінансування	1525	0.00	

Благодійна допомога	1526	0.00	
Страхові резерви	1530	0.00	
у тому числі: резерв довгострокових зобов'язань	1531	0.00	
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	0.00	
резерв незароблених премій	1533	0.00	
інші страхові резерви	1534	0.00	
Інвестиційні контракти	1535	0.00	
Призовий фонд	1540	0.00	
Резерв на виплату джек-поту	1545	0.00	
Усього за розділом II	1595	0.00	0.00
Ш. Поточні зобов'язання і забезпечення Короткострокові кредити банків	1600	0.00	
Векселі видані	1605	0.00	

Назва рядка	Код рядка	На початок звітної періоду, тис. грн	На кінець звітної періоду, тис. грн
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	0.00	
товари, роботи, послуги	1615	1 573.00	4 769.00
розрахунками з бюджетом	1620	437.00	143.00
у тому числі з податку на прибуток	1621	0.00	
розрахунками зі страхування	1625	73.00	138.00
розрахунками з оплати праці	1630	232.00	434.00

за одержаними авансами	1635	5 621.00	1 000.00
за розрахунками з учасниками	1640	0.00	
із внутрішніх розрахунків	1645	0.00	
за страховою діяльністю	1650	0.00	
Поточні забезпечення	1660	1 417.00	646.00
Доходи майбутніх періодів	1665	0.00	
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0.00	
Інші поточні зобов'язання	1690	25 303.00	33 502.00
Усього за розділом III	1695	34 656.00	40 632.00
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0.00	
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0.00	
Баланс	1900	33 150.00	28 557.00

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)

Фінансові результати

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	32 448.00	14 078.00
Чисті зароблені страхові премії	2010		0.00
Премії підписані, валова сума	2011		0.00
Премії, передані у перестраховування	2012		0.00
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013		0.00
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014		0.00
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	31 407.00	21 354.00
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070		0.00
Валовий: прибуток	2090	1 041.00	
збиток	2095		7 276.00
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105		0.00
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110		0.00
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111		0.00
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112		0.00

Інші операційні доходи	2120	2 698.00	3 380.00
------------------------	------	----------	----------

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис.грн
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121		0.00
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122		0.00
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123		0.00
Адміністративні витрати	2130	5 482.00	5 252.00
Витрати на збут	2150	1 075.00	1 592.00
Інші операційні витрати	2180	7 740.00	4 602.00
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181		0.00
Витрат від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182		0.00
збиток	2195	10 558.00	15 342.00
Дохід від участі в капіталі	2200		0.00
Інші фінансові доходи	2220	2.00	13.00
Інші доходи	2240		15.00
Дохід від благодійної допомоги	2241		0.00
Фінансові витрати	2250		0.00

Втрати від участі в капіталі	2255		0.00
Інші витрати	2270	13.00	0.00
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275		0.00

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис.грн
збиток	2295	10 569.00	15 314.00
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300		0.00
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305		0.00
збиток	2355	10 569.00	15 314.00

Сукупний дохід

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400		0.00
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405		0.00
Накопичені курсові різниці	2410		0.00
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415		0.00
Інший сукупний дохід	2445		0.00

Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	0.00	0.00
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455		0.00
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	0.00	0.00
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	-10 569.00	-15 314.00

Елементи операційних витрат

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Матеріальні затрати	2500	12 666.00	11 760.00
Витрати на оплату праці	2505	7 815.00	7 609.00
Відрахування на соціальні заходи	2510	1 702.00	1 656.00
Амортизація	2515	642.00	664.00
Інші операційні витрати	2520	13 697.00	10 991.00
Разом	2550	36 522.00	32 680.00

Розрахунок показників прибутковості акцій

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, грн	За аналогічний період попереднього року, грн
Дивіденди на одну просту акцію	2650		0.00

Фінансова звітність за 2025 рік

ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ
"ТРОФІМОВА" ОДЕСЬКА ОБЛ., ОДЕСЬКИЙ Р-Н, С. МОЛОДІЖНЕ,
ВУЛ. НОВОСЕЛІВ, БУД. 1-
А, КОРП. 1, 4
(ТОВ "ТРОФІМОВА")
Код за ЄДРПОУ: [36718696](#)

Дата звіту	24.01.2026
Період	2025 рік, 12 міс
Бухгалтер	Ященко Вячеслав Васильович
КАТОТТГ	UA51100070010049456
Кількість працівників	33

Баланс (Звіт про фінансовий стан)

Актив

Назва рядка	Код рядка	На початок звітного періоду, тис. грн	На кінець звітного періоду, тис. грн
I. Необоротні активи Нематеріальні активи	1000	1.00	1.00
первісна вартість	1001	33.00	33.00
накопичена амортизація	1002	32.00	32.00
Незавершені капітальні інвестиції	1005	50.00	50.00
Основні засоби	1010	1 284.00	956.00
первісна вартість	1011	5 506.00	5 653.00
знос	1012	4 222.00	4 697.00

Інвестиційна нерухомість	1015	0.00
первісна вартість	1016	0.00

Назва рядка	Код рядка	На початок звітнього періоду, тис. грн	На кінець звітнього періоду, тис. грн
знос	1017	0.00	
Довгострокові біологічні активи	1020	0.00	
первісна вартість	1021	0.00	
накопичена амортизація	1022	0.00	
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0.00	
інші фінансові інвестиції	1035	0.00	
1036	1036	0.00	
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0.00	
Відстрочені податкові активи	1045	0.00	
Гудвіл	1050	0.00	
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0.00	
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0.00	
Інші необоротні активи	1090	0.00	
Усього за розділом I	1095	1 335.00	1 007.00
II. Оборотні активи Запаси	1100	6 965.00	6 124.00

Виробничі запаси	1101	1 580.00	996.00
Незавершене виробництво	1102	5 334.00	1 583.00
Готова продукція	1103	51.00	3 545.00
Товари	1104	0.00	

Назва рядка	Код рядка	На початок звітного періоду, тис. грн	На кінець звітного періоду, тис. грн
Поточні біологічні активи	1110	0.00	
Депозити перестрахування	1115	0.00	
Векселі одержані	1120	0.00	
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	3 141.00	3 725.00
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	1 731.00	12 199.00
з бюджетом	1135	511.00	324.00
у тому числі з податку на прибуток	1136	0.00	
з нарахованих доходів	1140	0.00	
із внутрішніх розрахунків	1145	0.00	
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	14 189.00	15 324.00
Поточні фінансові інвестиції	1160	0.00	
Гроші та їх еквіваленти	1165	42.00	1.00
Готівка	1166	0.00	
Рахунки в банках	1167	42.00	1.00

Витрати майбутніх періодів	1170	388.00	54.00
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0.00	
у тому числі в: резервах довгострокових зобов'язань	1181	0.00	
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0.00	
резервах незароблених премій	1183	0.00	

Назва рядка	Код рядка	На початок звітної періоду, тис. грн	На кінець звітної періоду, тис. грн
інших страхових резервах	1184	0.00	
Інші оборотні активи	1190	255.00	21.00
Усього за розділом II	1195	27 222.00	37 772.00
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0.00	
Баланс	1300	28 557.00	38 779.00

Пасив

Назва рядка	Код рядка	На початок звітної періоду, тис. грн	На кінець звітної періоду, тис. грн
I. Власний капітал Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	3 750.00	3 750.00
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0.00	
Капітал у дооцінках	1405	17.00	17.00

Додатковий капітал	1410	0.00	
Емісійний дохід	1411	0.00	
Накопичені курсові різниці	1412	0.00	
Резервний капітал	1415	0.00	
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	-15 842.00	-15 815.00
Неоплачений капітал	1425	0.00	
Вилучений капітал	1430	0.00	
Інші резерви	1435	0.00	

Назва рядка	Код рядка	На початок звітної періоду, тис. грн	На кінець звітної періоду, тис. грн
Усього за розділом I	1495	-12 075.00	-12 048.00
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення Відстрочені податкові зобов'язання	1500	0.00	
Пенсійні зобов'язання	1505	0.00	
Довгострокові кредити банків	1510	0.00	
Інші довгострокові зобов'язання	1515	0.00	
Довгострокові забезпечення	1520	0.00	
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0.00	
Цільове фінансування	1525	0.00	
Благодійна допомога	1526	0.00	
Страхові резерви	1530	0.00	

у тому числі: резерв довгострокових зобов'язань	1531	0.00	
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	0.00	
резерв незароблених премій	1533	0.00	
інші страхові резерви	1534	0.00	
Інвестиційні контракти	1535	0.00	
Призовий фонд	1540	0.00	
Резерв на виплату джек-поту	1545	0.00	
Усього за розділом II	1595	0.00	0.00
Ш. Поточні зобов'язання і забезпечення Короткострокові кредити банків	1600	0.00	
Векселі видані	1605	0.00	

Назва рядка	Код рядка	На початок звітної періоду, тис. грн	На кінець звітної періоду, тис. грн
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	0.00	
товари, роботи, послуги	1615	4 769.00	4 306.00
розрахунками з бюджетом	1620	143.00	217.00
у тому числі з податку на прибуток	1621	0.00	
розрахунками зі страхування	1625	138.00	158.00
розрахунками з оплати праці	1630	434.00	1 101.00
за одержаними авансами	1635	1 000.00	
за розрахунками з учасниками	1640	0.00	

із внутрішніх розрахунків	1645	0.00	
за страховою діяльністю	1650	0.00	
Поточні забезпечення	1660	646.00	1 374.00
Доходи майбутніх періодів	1665	0.00	
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0.00	
Інші поточні зобов'язання	1690	33 502.00	43 671.00
Усього за розділом III	1695	40 632.00	50 827.00
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0.00	
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0.00	
Баланс	1900	28 557.00	38 779.00

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)

Фінансові результати

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	19 640.00	26 930.00
Чисті зароблені страхові премії	2010		0.00
Премії підписані, валова сума	2011		0.00
Премії, передані у перестраховування	2012		0.00
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013		0.00
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014		0.00
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	16 743.00	24 552.00
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070		0.00
Валовий: прибуток	2090	2 897.00	2 378.00
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105		0.00
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110		0.00
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111		0.00
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112		0.00
Інші операційні доходи	2120	2 416.00	2 536.00

Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	0.00
---	------	------

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис.грн
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122		0.00
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123		0.00
Адміністративні витрати	2130	4 945.00	4 220.00
Витрати на збут	2150		1 075.00
Інші операційні витрати	2180	488.00	1 290.00
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181		0.00
Витрат від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182		0.00
збиток	2195	120.00	1 671.00
Дохід від участі в капіталі	2200		0.00
Інші фінансові доходи	2220		1.00
Інші доходи	2240	150.00	0.00
Дохід від благодійної допомоги	2241		0.00
Фінансові витрати	2250		0.00
Втрати від участі в капіталі	2255		0.00

Інші витрати	2270	3.00	13.00
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275		0.00
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	27.00	

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис.грн
збиток	2295		1 683.00
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300		0.00
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305		0.00
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	27.00	
збиток	2355		1 683.00

Сукупний дохід

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400		0.00
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405		0.00
Накопичені курсові різниці	2410		0.00

Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415		0.00
Інший сукупний дохід	2445		0.00
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	0.00	0.00
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455		0.00
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	0.00	0.00
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	27.00	-1 683.00

Елементи операційних витрат

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Матеріальні затрати	2500	3 851.00	10 081.00
Витрати на оплату праці	2505	7 188.00	6 030.00
Відрахування на соціальні заходи	2510	1 435.00	1 306.00
Амортизація	2515	475.00	483.00
Інші операційні витрати	2520	6 453.00	8 038.00
Разом	2550	19 402.00	25 938.00

Розрахунок показників прибутковості акцій

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, грн	За аналогічний період попереднього року, грн
Дивіденди на одну просту акцію	2650		0.00

Комплексна система антирейдерських механізмів захисту ТОВ «Трофімова»

*Таблиця Г.1 – Структура комплексної системи антирейдерського захисту ТОВ
«Трофімова»*

Рівень захисту	Блок захисту	Конкретні заходи	Терміни впровадження
Превентивний	Правовий (корпоративний)	• Оновлення статуту ТОВ (4 антирейдерські положення) • Юридичний аудит кредиторської заборгованості	Місяці 1-3
	Організаційний	• Формування «тривожного пакету» документів (3 примірники) • Угоди про нерозголошення комерційної таємниці з персоналом • Перелік відомостей, що становлять комерційну таємницю • Превентивні контакти з правоохоронними органами • Договір на постійний юридичний абонемент	Місяці 1-2
Моніторинговий	Реєстраційний	• Автоматичний моніторинг ЄДР через OpenDataBot (безкоштовно) • Щотижнева перевірка відомостей про товариство • Моніторинг судових реєстрів (ЄДРСР)	Місяць 1 (постійно)
	Інформаційний	• Щотижневий моніторинг 5 індикаторів раннього попередження • Моніторинг ЗМІ та соцмереж на предмет інформаційних атак • Контроль доступу до баз даних підприємства	Місяць 2 (постійно)
Фінансово-економічний	Фінансовий	• Реструктуризація КЗ (переговори з кредиторами, розстрочення) • Прискорення погашення ДЗ (аванси, штрафні санкції) • Формування резервного фонду (5–10% від прибутку щомісяця) • Списання КЗ з простроченою позовною давністю (3 роки) • Залучення стратегічного інвестора	Місяці 1-12

Реактивний	Судово-правовий	• Покроковий план дій при початку рейдерської атаки • Оперативне оскарження реєстраційних змін • Блокування банківських рахунків при загрозі • Заява до правоохоронних органів та Мін'юсту • Оспорювання боргових вимог у суді	За потребою (план готовий заздалегідь)
------------	-----------------	--	--

Умовні позначення до таблиці Г.1: КЗ – кредиторська заборгованість; ДЗ – дебіторська заборгованість; ЄДР – Єдиний державний реєстр юридичних осіб; ЗМІ – засоби масової інформації.

Структура комплексної системи захисту

Запропонована система антирейдерського захисту ТОВ «Трофімова» функціонує одночасно на трьох взаємопов'язаних рівнях, що утворюють єдиний захисний механізм:

Превентивний рівень – охоплює правові та організаційні заходи, що мають бути реалізовані до виникнення конкретної загрози. Включає оновлення статуту підприємства та захист комерційної таємниці. Основна мета – максимально підвищити вартість рейдерської атаки для потенційного агресора.

Моніторинговий рівень – передбачає систематичне спостереження за індикаторами ранньої загрози, реєстраційними змінами та фінансовим станом підприємства. Забезпечує виявлення атаки на найбільш ранньому, досудовому етапі її підготовки.

Реактивний рівень – набирає чинності у разі безпосередньої загрози або початку атаки. Включає заздалегідь підготовлений покроковий план дій, постійний юридичний супровід та налагоджені контакти з правоохоронними органами.

Таблиця Г.2 – Система індикаторів раннього виявлення рейдерських загроз для ТОВ «Трофімова»

Індикатор раннього попередження	Джерело виявлення	Необхідна реакція
1. Несподіване звернення щодо купівлі боргів підприємства або поступки права вимоги	Телефон/email/особистий контакт керівника або власника	Не розголошувати інформацію про борги; негайно повідомити юридичного радника

2. Позапланові запити від державних органів щодо документації підприємства	Вхідна кореспонденція від органів влади	Залучити юриста; надавати лише документи, передбачені законом; зафіксувати факт запиту
3. Поява негативної інформації про підприємство або власника у ЗМІ/соцмережах	Моніторинг Google/соцмереж за назвою компанії та ПІБ власника	Підготувати спростування; проінформувати ключових контрагентів; залучити PR-підтримку
4. Реєстраційні зміни у ЄДР щодо ТОВ «Трофімова» без відома власника	Автоматичне повідомлення OpenDataBot або перевірка порталу Мін'юсту	НЕГАЙНО подати скаргу до Мін'юсту; звернутися до нотаріуса та суду; заблокувати подальші дії
5. Раптова активізація кредиторів з вимогами дострокового погашення боргів	Вхідні претензії, листи, дзвінки від кредиторів	Перевірити підстави вимог; оскаржити сумнівні вимоги; провести переговори; залучити юриста

Відповідальна особа з питань безпеки здійснює щотижневий моніторинг усіх п'яти індикаторів та доповідає власнику підприємства про будь-які підозрілі сигнали. У разі одночасного виявлення двох або більше індикаторів необхідно негайно перейти до реактивного рівня захисту.

Покроковий план дій у разі початку рейдерської атаки

Наявність заздалегідь підготовленого плану дій є критичною умовою ефективного захисту підприємства у разі реальної загрози. Нижче наведено послідовність обов'язкових кроків, що має бути задокументована та доведена до відома власника і керівника ТОВ «Трофімова».

Таблиця Г.3 – Покроковий план дій ТОВ «Трофімова» при початку рейдерської атаки

№	Дія	Зміст та порядок виконання
1	Повідомлення юридичного радника	Протягом 1 години з моменту виявлення ознак атаки зателефонувати юридичному раднику на абонентському обслуговуванні та описати ситуацію; отримати консультацію щодо характеру загрози та доступних правових інструментів
2	Отримання «тривожного пакету» документів	Отримати резервний примірник «тривожного пакету» (зберігається поза офісом)

3	Блокування операцій з рахунками	За необхідності повідомити банк про можливу рейдерську атаку та тимчасово обмежити операції до з'ясування ситуації; виключити можливість несанкціонованого розпорядження коштами
4	Звернення до правоохоронних органів	Подати заяву до Національної поліції (ст. 206, 206-2 КК України) та до Мін'юсту (у разі реєстраційних порушень); надати повний опис характеру атаки, перелік ймовірних правопорушень та докази
5	Оспорювання боргових та реєстраційних дій	Розпочати юридичне оспорювання всіх вимог, поданих в рамках атаки; підготувати позовні заяви до суду про скасування несанкціонованих реєстраційних дій; повідомити контрагентів про ситуацію
6	Інформаційна протидія	Підготувати офіційне спростування для поширення серед контрагентів; по можливості залучити місцеві ЗМІ та органи місцевого самоврядування для публічної підтримки; зафіксувати всі факти атаки документально

Усі кроки мають виконуватися паралельно або послідовно залежно від характеру атаки. Копія цього плану зберігається у «тривожному пакеті» документів підприємства поза межами юридичної адреси.

Поетапний план впровадження системи антирейдерського захисту

Враховуючи обмежені фінансові ресурси ТОВ «Трофімова» у 2025–2026 роках, впровадження комплексної системи захисту здійснюється поетапно – від найбільш термінових та малозатратних правових заходів до фінансово-економічних перетворень, що потребують тривалішого часу.

Таблиця Г.4 – Поетапний план впровадження антирейдерських заходів ТОВ «Трофімова»

Етап	Заходи	Термін	Орієнтовні витрати
Етап 1 (Місяць 1)	• Укласти договір з юридичною компанією (абонемент) • Підписати угоди про нерозголошення з персоналом • Підключити автоматичний моніторинг ЄДР (OpenDataBot)	30 днів	~15 000 грн (нотаріус, юрист)

	• Сформувати «тривожний пакет» документів (3 примірники) • Надіслати превентивне повідомлення до правоохоронних органів		
Етап 2 (Місяці 2-3)	• Розробити та зареєструвати нову редакцію статуту • Затвердити перелік відомостей, що становлять комерційну таємницю • Налаштувати систему моніторингу 5 індикаторів раннього попередження • Розробити та затвердити покроковий план дій при атаці	60–90 днів	~15 000 грн (нотаріус, юрист)
Етап 3 (Місяці 4-6)	• Провести юридичний аудит кредиторської заборгованості • Виявити та списати КЗ з простроченою позовною давністю • Розпочати переговори з кредиторами щодо реструктуризації • Запровадити систему авансових платежів у договорах з дебіторами • Включити штрафні санкції за прострочення у нові договори	90–180 днів	~30 000 грн (юрид. аудит)
Етап 4 (Місяці 7-12+)	• Сформувати резервний фонд (5–10% від прибутку щомісяця) • Підвищити фінансову прозорість (перехід на легальні схеми) • Поступово оновлювати матеріально-технічну базу (лізинг) • Розпочати пошук стратегічного інвестора • Щорічний перегляд та актуалізація системи захисту	7–12+ місяців	~60 000 грн/рік (абонемент, моніторинг)

Загальний обсяг витрат на впровадження антирейдерського захисту у першому році становить 120 000 грн (менше 0,61 % від річного доходу підприємства), у наступних роках – 60 000 грн щорічно. Потенційні збитки від успішної рейдерської атаки оцінено у 18 000–22 000 тис. грн, що забезпечує коефіцієнт ефективності захисту на рівні 150–367 одиниць.

Реалізація запропонованої комплексної системи антирейдерського захисту дозволить ТОВ «Трофімова» суттєво підвищити рівень економічної безпеки підприємства, знизити ймовірність успішної рейдерської атаки та закласти підґрунтя для стабільного розвитку в умовах сучасних економічних викликів і воєнної нестабільності.